

- NACRT -

**LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA
LAG-a**

SREDIŠNJE MEĐIMURJE

Ožujak 2013.

SADRŽAJ:

1. Značajke područja obuhvaćenog LAG-om.....	4
1.1. Opće zemljopisne značajke područja	4
1.1.1. Površina i granice područja.....	4
1.1.2. Reljefne i klimatske karakteristike.....	6
1.1.3. Kulturna i povijesna baština.....	6
1.1.3.1. Etno zbirke i muzeji	6
1.1.3.2. Zaštićeni spomenici kulture	7
1.1.3.3. Graditeljska baština.....	7
1.1.3.4. Kulturne i druge manifestacije	7
1.1.3.5. Udruge u kulturi	7
1.1.4. Prirodna baština – Natura 2000.....	8
1.1.4.1. Zaštićene prirodne vrijednosti na području LAG-a	8
1.1.4.2. Nacionalna ekološka mreža, Natura 2000	8
1.1.5. Društvena infrastruktura	9
1.1.5.1. Javna uprava.....	9
1.1.5.2. Odgoj i obrazovanje	10
1.1.5.3. Vjerske zajednice	10
1.1.5.4. Zdravstvo i socijalna skrb	11
1.1.5.5. Kultura i sport	11
1.1.5.6. Udruge građana	12
1.1.6. Komunalna infrastruktura	15
1.1.6.1. Promet i prometna infrastruktura	15
1.1.6.2. Opskrba električnom energijom.....	16
1.1.6.3. Telekomunikacije.....	17
1.1.6.4. Plinoopskrba	17
1.1.6.5. Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanja	17
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a Središnje Međimurje	18
1.2.1. Struktura poduzetništva po djelatnostima	18
1.2.2. Analiza poslovanja poduzetnika po djelatnostima.....	19
1.2.3. Zaposlenost i plaće.....	22
1.2.4. Vanjskotrgovinska razmjena.....	23
1.2.5. Obrtništvo	25
1.2.6. Tržište radne snage.....	25
1.2.7. Poslovne zone	26
1.2.8. Strani ulagači	27
1.2.9. Poljoprivreda.....	28
1.2.10. Turizam	29
1.3. Demografske i socijalne značajke područja	31
1.3.1. Kretanje broja stanovnika po općinama/gradu.....	31
1.3.2. Dobna struktura stanovništva.....	32
1.3.3. Radno sposobno stanovništvo	32
1.3.4. Demografska kretanja	33
1.3.4.1. Prirodni prirast	33
1.3.4.2. Vitalni indeks	34
1.3.4.3. Indeks starenja	35
1.3.5. Obrazovna struktura stanovništva.....	36
1.3.6. Školstvo.....	38

1.3.6.1. Predškolsko obrazovanje	38
1.3.6.2. Osnovnoškolsko obrazovanje	39
1.3.6.3. Srednjoškolsko obrazovanje	39
1.3.6.4. Visokoškolsko obrazovanje	40
1.3.6.5. Cijelo životno učenje	40
2. SWOT analiza razvojnih mogućnosti područja	42
3. Razvojna vizija	44
3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja (dugoročni ciljevi poželjni)	44
3.2. Opis mjera za dostizanje ciljeva uključujući definiranje korisnika i kriterija	46
3.3. Očekivani rezultati po mjerama	53
4. Strategija izrade i provedbe	58
4.1. Značajke partnerstva	58
4.2. Primjena načela »odozdo prema gore« i sudjelovanje različitih interesnih skupina	58
4.3. Plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju ciljeva	60
4.4. Sposobnost upravljanja javnim sredstvima	62
4.5. Utjecaj provedbe strategije na okoliš	62
4.6. Izvori financiranja i održivost strategije bez sredstava javne pomoći	62
4.7. Procjena broja projekata i potrebnih sredstava za vrijeme trajanja IPARD programa	62
4.9. Procedura donošenja odluka uključujući proceduru odabira projekata kojima će LAG izdati pismo preporuke i načine sprječavanja sukoba interesa	67
4.10. Projekti koji su se provodili/ se provode iz drugih izvora financiranja	69
5. Uskladenost s nadređenim strateškim dokumentima	70

1. Značajke područja obuhvaćenog LAG-om

1.1. Opće zemljopisne značajke područja

1.1.1. Površina i granice područja

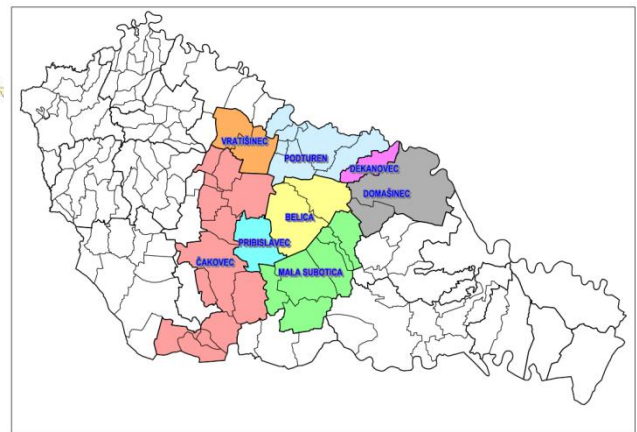
LAG Središnje Međimurje nalazi se u Međimurskoj županiji. To je najmanja i najgušće naseljena županija Republike Hrvatske koja se prostire na 729 km² i prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011.g. broji 113.804 stanovnika. Ujedno je i najsjevernija županija koja graniči s Republikom Slovenijom i Republikom Mađarskom. Omeđena je prirodnim granicama - rijekom Murom na sjeveru i istoku i rijekom Dravom na jugu. Čakovec je administrativno, gospodarsko, prometno i kulturno središte Međimurske županije i nalazi se na teritoriju LAG-a Središnje Međimurje. **Slika X.** u nastavku prikazuje geoprometni i zemljopisni položaj Međimurske županije unutar Republike Hrvatske.

Lokalnu akcijsku grupu Središnje Međimurje čini 8 jedinica lokalne samouprave; općine Belica, Dekanovec, Domašinec, Mala Subotica, Pribislavec, Podturen i Vratišinec i Grad Čakovec. Ukupna površina LAG-a iznosi 243,342 km², a u LAG-u živi 47.750 stanovnika. Prosječna naseljenost iznosi 199 stanovnika/km². Teritorijem LAG-a obuhvaćeno je 35 naselja. **Slika x.** u nastavku prikazuje teritorij LAG-a u samome središtu Međimurske županije.

Slika x. Međimurska županija unutar RH

Slika x. Područje LAG-a na teritoriju Međimurske županije

Izvori: Regionalni operativni program Međimurske županije, Državna geodetska uprava – Središnji registar prostornih jedinica SRPJ

Tablica x. Površina, broj stanovnika, gustoća naseljenosti i broj naselja za svaku općinu unutar LAG-a te ukupno za cijeli LAG Središnje Međimurje i usporedba s pokazateljima na razini čitave Međimurske županije za 2011. godinu

	Površina km²	Broj stanovnika	Gustoća naseljenosti	Broj naselja
1. Belica	27,756	3.176	114,43	2
2. Čakovec	72,800	27.104	372,31	13
3. Dekanovec	6,022	774	128,53	1
4. Domašinec	35,000	2.251	64,31	2
5. Mala Subotica	41,460	5.452	131,50	7
6. Podturen	31,420	3873	123,27	6
7. Pribislavec	11,260	3.136	278,51	1
8. Vratišinec	16,624	1.984	119,35	2
LAG Središnje Međimurje	242,342	47.750	197,04	34
Međimurska županija	729	113.804	156,11	131
LAG / Međimurje	33,24%	41,96%	1,28	26,72%

Izvor: Izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku

1.1.2. Reljefne i klimatske karakteristike

Prema prirodno-geografskim osobinama, područje LAG-a Središnje Međimurje nalazi se između dvije osnovne mikroregionalne cjeline: brežuljkastog Gornjeg i nizinskog Donjeg Međimurja. To je područje niskog pobrđa i nizinskog reljefa blago nagnutog prema istoku.

Opće klimatske značajke određene su pripadnošću ovog prostora široj klimatskoj regiji – Panonskoj nizini, što se očituje vrućim ljetima i hladnim zimama, brzim porastom temperatura u proljeće i povoljnim temperaturnim prilika u jesen. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi oko 10°C. Dakle, klima je umjereno kontinentalna. Karakterističan je brz prijelaz iz hladnijeg dijela godine u topli, pa već u ožujku dnevne temperature mogu biti vrlo visoke. Najtopliji mjesec je srpanj sa srednjom mjesečnom temperaturom od 19°C, a najhladniji siječanj sa srednjom mjesečnom temperaturom od -1°C, čime je tojedini mjesec u godini sa srednjom temperaturom nižom od 0°C. Topli dio godine u kojem je srednja temperatura viša od godišnjeg prosjeka traje od sredine travnja do sredine listopada i poklapa se s vegetacijskim razdobljem.

Prema količini padalina, područje LAG-a pripada vlažnijim krajevima Panonske nizine. Česti su i štetni proljetni mrazovi, kao i jaki pljuskovi, a ponekad i tuče u srpnju i kolovozu. Česte su i magle. Područje LAG-a s oko 2 000 sati sijanja sunca godišnje spada u srednje osunčana područja Hrvatske. Najdulje mjesečno trajanje sijanja sunca je u srpnju (oko 9 sati dnevno), a najkraće u prosincu (oko 2 sata dnevno). Na značajke vjetrova najvećoj mjeri utječu prolasci fronti ili ciklona u proljeće ili ljeto. U ovom razdoblju godine ponekad se javljaju kratkotrajni i olujni vjetrovi koji znaju nanijeti štetu na objektima i poljoprivrednim kulturama.

1.1.3. Kulturna i povijesna baština

Kulturna i povijesna baština jedan je od bitnih čimbenika identiteta određenog kraja, ali i potencijal koji se može koristiti prije svega u turističke svrhe. Područje LAG-a *Središnje Međimurje* ima značajan broj pokretnih i nepokretnih spomenika kulture, kao i nekoliko arheoloških nalazišta. Za većinu njih potrebno je provesti niz postupaka zaštite, odnosno revitalizacije i afirmacije. Osim tih fizičkih čimbenika kulturno-povijesne baštine tu je i značajan broj povijesnih osoba i događanja, te razne manifestacije koje se odvijaju tijekom cijele godine.

1.1.3.1. Etno zbirke i muzeji

Muzej Međimurja

Muzej Međimurja lociran je u starom gradu – palači Zrinski. Stalni postav Muzeja Međimurja trenutno zauzima oko polovicu prostora unutar palače. Zastupljena je građa iz Arheološkog, Kulturno-povijesnog, Povijesnog i Likovnog odjela, te je interdisciplinarnim pristupom uspješno prikazan presjek povijesne izmjene društava i popratnog umjetničkog stvaralaštva na području Međimurja.

Etno zbirka Ladislava Kralja Međimurca

Muzej Međimurja Čakovec dislocirano od matične palače održava i Memorijalnu zbirku Ladislava Kralja Međimurca, čakovečkog najpoznatijeg slikara iz prve polovice 20. stoljeća, smještenu u njegovoj rodnoj kući u ulici Ruđera Boškovića 7. Jedan dio kuće uređen je kao ambijentalni postav sa slikarevom spavaonicom, dnevnom sobom i atelierom. Drugi dio kuće preuređen je u galerijski prostor u kojem je stalno izložen presjek slikareva bogatog opusa.

Ladislav Kralj Međimurec zapisan je u hrvatskoj povijesti umjetnosti kao jedan od pokretača moderne struje slikarstva.

Etno zbirka u Maloj Subotici

U mjestu Mala Subotica nalazi se etno-zbirka u kojoj su izloženi su stari alati, tradicionalne nošnje, stare rukotvorine, stare slike, tkalački stan, i sl.

Lovački muzej – LUDAŠ

Također se nalazi u Maloj Subotici. Otvoren je 1995. godine, a posjeduje lovačke trofeje gotovo iz cijelog svijeta.

U pripremi su još i tri postavne etno-zbirke na razini JLS.

1.1.3.2. Zaštićeni spomenici kulture

Prema Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske na području LAG-a Središnje Međimurje ima 20 spomenika kulturne baštine koji su uvedeni kao nepokretna ili pokretna kulturna dobra, materijalna ili nematerijalna, pojedinačno ili kao zbirke. Najveći broj njih, nalazi se na području grada Čakovca.

Zaštićena materijalna kulturna dobra

U kategoriji zaštićenih materijalnih kulturnih svakako je potrebno izdvojiti Kompleks Starog grada (dvorac obitelji Zrinski s perivojem) u Čakovcu. Aneks 2. LRS-a sadrži popis zaštićenih kulturnih dobara prema naseljima.

Zaštićena nematerijalna kulturna dobra

Prema podacima Registra, na području LAG-a još nema zaštićenih kulturnih dobara. Potencijal za zaštitu imaju tradicionalne maske s područja Domašince, drvene maske u obliku ljudskog obraza - LAFRE, često grotesknih crta.

1.1.3.3. Graditeljska baština

Graditeljska baština velikim se dijelom odnosi na sakralne objekte, i to na crkve, župne kurije te poklonce/pilove i kapelice, od kojih su neki navedeni ranije u kategoriji zaštićenih spomenika. Nadalje, na području LAG-a važno je izdvojiti stare zgrade škola i domove kulture, zatim tradicijske kuće koje u manjem dijelu postoje još u nekim od općina. Velik dio tih objekata potrebno je obnoviti i oživjeti primjerenim sadržajima kako bi se iskoristio njihov potencijal u turističke svrhe i kao doprinos kulturnom životu zajednice.

1.1.3.4. Kulturne i druge manifestacije

Manifestacije najrazličitijih sadržaja, od kulturnih do onih vezanih uz sport i zdravlje, daleko su najbrojnije na području grada Čakovca, iako svaka od općina organizira vlastite manifestacije od manjeg ili većeg značaja za LAG. Popis svih manifestacija nalazi se u aneksu 2. LRS-a.

1.1.3.5. Udruge u kulturi

Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske na području LAG-a postoji 65 kulturnih udruga. Uglavnom se kao najznačajnije udruge u kulturi izdvajaju kulturno-umjetnička društva, koji su najčešće i glavni nosioci kulturnog identiteta kraja. Tu je i značajan broj limenih glazbi/puhačkih orkestara, plesnih i udruga mažoretkinja te dr.

Čakovečka kulturna scena izdvaja se sa čak 44 udruga u kulturi, što je i razumljivo s obzirom da se radi o županijskom centru koji je i svojevrsan nositelj kulturnog života. Kad se govori o kulturnim udrugama s područja grada, svakako je potrebno spomenuti ŠAF – školu animiranog filma koja kao udruga djeluje od 1975., a do danas je snimljeno preko 150 filmova u trajanju od preko 400 minuta. Članovi ŠAF-a bili su gosti brojnih uglednih festivala animiranog filma, a brojne nagrade i priznanja rezultat su kontinuiranog i osmišljenog rada s mladim animatorima.

1.1.4. Prirodna baština – Natura 2000

Prirodna baština označava prirodne odlike koje se sastoje od fizičkih ili bioloških formacija ili grupa takvih formacija, a imaju svjetski izuzetnu vrijednost s estetskog ili znanstvenog gledišta; također i geološke i fizičko-geografske formacije i točno određene površine koje predstavljaju staništa ugroženih vrsta životinja i biljaka od svjetski izuzetne vrijednosti s gledišta znanosti i zaštite i očuvanja prirode; također i mjesta u prirodi ili točno određene površine u prirodi koje su od svjetski izuzetne vrijednosti s gledišta znanosti, zaštite i očuvanja prirode ili kao prirodne ljepote. Na području LAG *Središnje Međimurje* više je takvih odlika, dok su samo neke od njih zaštićene sukladno zakonu o zaštiti prirode.

1.1.4.1. Zaštićene prirodne vrijednosti na području LAG-a

Prikaz zaštićenih prirodnih vrijednosti na području LAG-a *Središnje Međimurje* sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 70/05, NN 139/08, NN 57/11).

Tablica x. Popis zaštićenih prirodnih vrijednosti na području LAG-a

Objekt / područje	Godina zaštite	Kategorija
Prostrano prirodno i dijelom kultivirano područje rijeke Mure i Drave	2011.	regionalni park
Perivoj Zrinski u Čakovcu	1975.	spomenik parkovne arhitekture
2 Glicinije (<i>Wisteria sinensis</i>) Čakovec	1995.	spomenik parkovne arhitekture skupina stabala
Magnolija (<i>Magnolia liliiflora</i>) Pribislavec	2001.	spomenik parkovne arhitekture pojedinačno stablo

Izvor: Javna ustanova za zaštitu prirode Međimurske županije

1.1.4.2. Nacionalna ekološka mreža, Natura 2000

Uspostava ekološke mreže dio je obveza Republike Hrvatske u sklopu procesa pristupanja Europskoj uniji, odnosno provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Zakonom o zaštiti prirode (NN 162/03) propisana je i **nacionalna ekološka mreža** koja obuhvaća ekološki važna područja od međunarodne i nacionalne važnosti. Nacionalna ekološka mreža predstavljat će dio **Sveeuropske ekološke mreže (PEEN)** koju izrađuje Europski centar za zaštitu prirode. Vrijedna priroda na području LAG-a obuhvaćena je “Nacionalnom ekološkom mrežom” (NN 109/07) nad kojom nadzor i upravljanje obavlja Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Međimurske županije. Ekološka mreža predstavlja sustav funkcionalno povezanih područja važnih za očuvanje divljih svojiti i stanišnih tipova. U aneksu 3. nalazi se i detaljan popis vrsta i staništa obuhvaćena Ekološkom mrežom RH (EMRH)

Problemi i potrebe u sferi prirodnih i kulturnih vrijednosti

Problemi	Potrebe
<ol style="list-style-type: none"> 1. neadekvatna zaštita/očuvanje sakralnih objekata, spomenika kulture, arhitektonske i graditeljske baštine 2. nedostatak prostora za promociju i očuvanje materijalne i nem. tradicijske baštine, etno-zbirke i sl. 3. nedostatan iskorišten potencijal kulturne, povijesne i prirodne baštine, slaba promocija spomenika kulture i dr. 4. propadanje tradicionalnih vrijednosti 5. nedovoljni kapaciteti ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima 6. kvalitetnije upravljanje prirodnom baštinom (perivoj Zrinski) 7. nedovoljno istražena biološka i krajobrazna raznolikost, nedovoljno poznavanje prirodnih vrijednosti 	<ol style="list-style-type: none"> 1. potrebno provesti sanaciju, restauraciju, uređenje i detaljno označavanje 2. osiguranje i uređenje prostora za etno-zbirke i tradicijsku baštinu 3. planiranje i provedba ciljane promocije u svrhu iskorištenja potencijala kulturne, povijesne i prirodne baštine u turističke svrhe 4. pokretanje projekata za očuvanje tradicionalnih vrijednosti. zapošljavanje djelatnika (nadzor, stručna služba, oprema i sredstva za rad) u ustanovi 5. izrada projekta obnove i revitalizacije prirodne baštine 6. istraživanje i monitoring biološke krajobrazne raznolikosti, interpretacija i edukacija o prirodnim vrijednostima (jedinstven sustav označavanja svih prirodnih vrijednosti)

1.1.5. Društvena infrastruktura

Budući da je u LAG „Središnje Međimurje“ uključeno županijsko središte, društvena je infrastruktura vrlo razvijena. Dalje u tekstu opisana je društvena infrastruktura LAG-a koja se odnosi na javnu upravu, odgoj i obrazovanje, vjerske zajednice, zdravstvo i socijalnu skrb te kulturu i sport.

1.1.5.1. Javna uprava

Osam jedinica lokalne samouprave u Međimurskoj županiji, od kojih je 7 općina i jedan grad (županijsko središte, Čakovec) čine LAG „Središnje Međimurje“. Jedinice lokalne samouprave prema Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/012) obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu. Svoju djelatnost uglavnom obavljaju u dostatnom i adekvatnom prostoru.

Prema istom zakonu za poslove od područnog (regionalnog) značenja, a osobito poslove koji se odnose na školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova, zadužena je Međimurska županija.

Jedinice lokalne samouprave svoje građane obavještavaju o novostima iz svog djelokruga rada i drugim informacijama od javnog interesa putem službenih internetskih stranica, a većina njih jednom ili dva puta godišnje odnosno povremeno izdaje službena glasila.

1.1.5.2. Odgoj i obrazovanje

Što se tiče infrastrukture za predškolski odgoj, na području LAG-a postoji 10 dječjih vrtića koji djeluju na 23 lokacije, a pohađa ih 1.473 djece (podaci za školsku godinu 2012./13.). Osnovnih škola je ukupno 24 (uključujući područne) koje u školskoj godini 2012./13. pohađa 4 234 učenika. Od toga je 11 matičnih škola te 13 područnih, s time da su u Mačkovcu i Žiškovcu područne škole OŠ „Petar Zrinski“ Šenkovec (matična škola izvan granica LAG-a „Središnje Međimurje“). Tome treba pridodati i Centar za odgoj i obrazovanje u Čakovcu. U Čakovcu je također i Umjetnička škola Miroslav Magdalenić u sklopu koje djeluju osnovna glazbena škola, osnovna baletna škola te tečaj sintesajzera. Većina škola ima zadovoljavajuće prostorne kapacitete mada treba izdvojiti OŠ Vladimira Nazora u Pribislavcu koja je trenutno na posve neprimjerenom lokaciji dvorca Kaštel. Isto tako, za potrebe podizanja kvalitete nastave tjelesne i zdravstvene kulture u nekim je općinama potrebno izgraditi sportske dvorane.

U Čakovcu djeluje 6 srednjih škola (Gimnazija Čakovec, Graditeljska škola Čakovec, Tehnička škola Čakovec, Ekonomska i trgovačka škola Čakovec, Gospodarska škola Čakovec, Srednja škola Čakovec) s ukupno 3.904 učenika u 156 razrednih odjela (podaci za školsku godinu 2011./12.). Stare objekte srednjih škola (npr. Gimnazija) potrebno je prilagoditi potrebama jedno smjenske nastave.

Na području LAG-a, u Čakovcu, djeluju dva visoka učilišta – Međimursko veleučilište u Čakovcu i odsjek Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, a smješteni su u vlastitim prostorima. MEV bilježi stalan porast broja studenata uslijed otvaranja novih studijskih programa što zahtijeva sve veće prostorne kapacitete. S nastavom je MEV započeo akademske godine 2008./09. s jednim studijskim programom (računarstvo) i 86 studenata, a ak. god. 2012./13. broji 643 studenta u tri stručna studija (računarstvo, menadžment turizma i sporta, održivi razvoj). Istovremeno, na odsjeku Učiteljskog fakulteta došlo je do smanjenja broja studenata s 652 studenta u dva studija (stručni i sveučilišni) te 64 polaznika tečaja pedagoško-psihološke naobrazbe na 462 studenta u dva sveučilišna studija i jednom stručnom.

U 2011./12. školskoj godini u Čakovcu su djelovala dva učenička doma (Učenički dom Graditeljske škole, Učenički dom „Svjetionik“ Srednje škole Čakovec) koji su smještali 175 učenika i 131 studenta o kojima je brinulo devetero odgojitelja. U posljednje tri akademske godine za koje su trenutno dostupni podaci (2009./10., 2010./11. i 2011./12.) vidljiv je porast broja studenata u domovima, s 0 na 16 pa na 131, uslijed povećanja broja studenata Međimurskog veleučilišta s prebivalištem izvan Međimurske županije.

1.1.5.3. Vjerske zajednice

Osim katoličke (u LAG-u djeluje deset katoličkih župa), na području LAG-a su kao vjerske zajednice registrirane još i Neovisna baptistička crkva i Židovska općina Čakovec.

1.1.5.4. Zdravstvo i socijalna skrb

Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo Međimurske županije prikazanim u Aneksu 3. na području LAG-a djeluje 25 privatnih ordinacija opće prakse i 20 stomatoloških ordinacija te druge privatne ordinacije primarne zdravstvene zaštite i ljekarne koje su najvećim dijelom smještene u Čakovcu. Uz to, u Čakovcu djeluju i dvije ambulante obiteljske medicine i dvije stomatološke ambulante u sklopu Doma zdravlja te Ljekarna Čakovec. Veća naselja, odnosno većina općinskih središta ima ljekarnu. Popis ordinacija private prakse dostupan je u aneksu 4. LRS-a.

U Čakovcu se nalazi Županijska bolnica (ŽBČ), dnevna bolnica i poliklinika. ŽBČ ima 351 krevet, a godišnja zauzetost kreveta je 300 dana (iskorištenost 82,06%); prosječna dužina liječenja u ŽBČ za 2009. godinu iznosila je 6,44 dana (RH – 7,36 dana). S obzirom na godišnju iskorištenost kreveta i prosječnu dužinu liječenja ŽBČ zadovoljava potrebe stanovnika u Međimurskoj županiji pa tako i LAG-a, ali postoji potreba za modernizacijom opreme i prostora za pružanje medicinske skrbi.

Hitna medicinska pomoć organizirana je u županijske Zavode za hitnu medicinu, a mrežu hitne medicine (NN 71/12) na području LAG-a čini 10 T1 timova (doktor medicine specijalist hitne medicine u timu s najmanje medicinskom sestrom – medicinskim tehničarom i vozač) i 5 timova prijavno-dojavne jedinice.

Na području LAG-a djeluje Centar za socijalnu skrb Čakovec. Prema podacima s krajem 2011. godine Caritasov dnevni boravak djece „Dr. Antun Bogdan“ ima 10 korisnika, a Obiteljski dom Tkalec, Vratišinec 6 korisnika. Na području LAG-a djeluju i četiri ustanove socijalne skrbi i obiteljski domovi za odrasle odnosno obiteljski dom za starije i nemoćne (u Čakovcu, Sivici, Novom Selu Rok i Štefancu). Uslijed starenja populacije, javlja se stalna potreba za proširenjem kapaciteta domova za starije i nemoćne.

1.1.5.5. Kultura i sport

Domovi kulture i društveni domovi

U 34 naselja unutar LAG-a sagrađeno je ukupno 32 domova kulture odnosno društvenih domova od kojih je jedan (u Celinama, općina Podturen) u izgradnji. Društveni domovi/domovi kulture (ili vatrogasni dom) služe kao središte društvenog i kulturnog života pojedinih naselja, gdje se održavaju razne priredbe i manifestacije te služe za rad različitim udrugama civilnog društva. Popis svih manifestacija koje se održavaju na području LAG-a dostupan je u aneksu 5. LRS-a.

Posebno treba izdvojiti Centar za kulturu u Čakovcu koji je središte kulturnih zbivanja za cijelo Međimurje, a razvija različite izvorne manifestacije i programe te organizira brojne nastupe gostujućih izvođača. Na velikoj sceni Centra, u dvorani koja prima 558 posjetitelja, održavaju se raznolike kazališne, baletne i glazbene priredbe. Gotovo svakodnevno se prikazuju filmovi, a u izložbenom prostoru, koji ima status državne galerije, svoje radove izlažu poznati i cijenjeni likovni umjetnici. U objektu Centra djeluje i Škola animiranog filma Čakovec. Pri Centru od 1987. godine djeluje kazališna družina Pinklec koja je 2006. godine stekla status profesionalne kazališne družine.

U Čakovcu djeluje i Muzej Međimurja, županijski muzej kompleksnog tipa, osnovan 1954. Prostor Muzeja obuhvaća približno 5 000 četvornih metara izložbenog i radnog prostora u palači Staroga grada te gotovo 20 000 predmeta arheološkog, kulturno-povijesnog,

povijesnog, etnografskog i likovnog karaktera s područja Međimurja raspoređenih unutar 51 zbirke. Osim unutar Staroga grada, Muzej ima i stalni postav u kući Ladislava Kralja Međimurca (Memorijalna zbirka) te na mjestu kapelice u Šenkovcu gdje se u srednjem vijeku nalazilo reprezentativno zdanje pavlinskog samostana.

Ribički i lovački domovi

Vezano uz aktivnosti sportsko–ribolovnih odnosno lovačkih društava, na području LAG-a ima 11 ribičkih i 7 lovačkih domova.

Sportsko-rekreacijski sadržaji

Sportsko-rekreacijski sadržaji građanima su dostupni u različitim otvorenim i zatvorenim objektima, pri čemu su najzastupljenija nogometna igrališta, zatim košarkaška, rukometna, teniska i odbojkaška te malonogometna, koja su u puno slučajeva dio školske infrastrukture. Čakovečko gradsko poduzeće EKOM upravlja sljedećim objektima:

- Gradski bazeni Marija Ružić (5 zatvorenih bazena i fitness centar);
- SRC Mladost – stadion (8.000 mjesta, od kojih je 5.000 sjedećih, a 1.500 mjesta na glavnoj tribini je natkriveno; nogometni tereni - glavni teren i 3 pomoćna igrališta sa rasvjetom, teren s umjetnom travom i rasvjetom za mali nogomet - pitch teren, atletska borilišta s tartan stazom i kompletnim borilištima za atletiku, tereni za male sportove - rukomet, košarka, odbojka, teretana, kuglana, bočalište);
- Macanov dom (gimnastička dvorana, rukometno i odbojkaško igralište);
- Streljana

Na području općine Pribislavec nalazi se sportski aerodrom s jedriličarskom i školom motornog letenja.

Knjižnice

Na području LAG-a knjižnice su učenicima i studentima dostupne u obrazovnim institucijama, svim građanima na raspolaganju su usluge Knjižnice „Nikola Zrinski“ u Čakovcu u sklopu koje djeluje i bibliobusna služba Međimurske županije. Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec, središnja je narodna knjižnica Grada Čakovca i matična knjižnica za narodne i školske knjižnice Međimurske županije. Cilj Knjižnice je osiguravati svim korisnicima slobodan pristup raznovrsnim informacijama, te brinuti o kulturnom razvitku i obrazovanju svih građana. Organizirana je u pet odjela i to: opći odjel (odjel za odrasle), dječji odjel, igraonicu, studijski odjel (u sklopu odjela za odrasle) te zavičajni odjel. U Čakovcu također djeluje Knjižnica i čitaonica Tabula Rasa (u sastavu Autonomnog centra - ACT), gdje je članstvo besplatno, a dostupno je više od 2500 knjiga, 1300 fanzina i preko 1500 časopisa.

1.1.5.6. Udruge građana

Pojam civilnog društva obuhvaća isključivo dobrovoljno, neprofitno, nevladino udruživanje pojedinaca i grupa u različitim formalnim i neformalnim oblicima, s ciljem zadovoljavanja svojih osobnih potreba i interesa, a što u konačnici doprinosi stvaranju opće društvene korisnosti te zajedničkog javnog dobra.

Analiza stanja organizacija civilnog društva (OCD-a) najpotpunija je i najpreciznija s konkretnim podacima dobivenih od samih organizacija. S ciljem izrade takve analize za potrebe Lokalne razvojne strategije kroz proces same izrade iste provedeno je istraživanje u obliku radionice na kojima su sudjelovale udruge koje djeluju na području LAG-a Središnje Međimurje.

Na dan 9.2.2013. godine u Registru udruga Republike Hrvatske ukupno je bilo upisano 553 udruge koje imaju sjedište na području LAG-a. Broj organizacija civilnog društva, u ovom kontekstu udruga građana, jedan je od glavnih indikatora razvijenosti civilnog društva. Manji broj istih često označava slabiji stupanj razvoja društva u cjelini, odnosno upućuje na slabiju aktivnost građana i njihovog sudjelovanja u društvenim procesima. Da bi se utvrdio stupanj razvijenosti civilnog društva nekog područja, često se uzima broj udruga u odnosu na broj stanovnika (najčešće na tisuću (1000) stanovnika). Kao što je već spomenuto, na području LAG-a Središnje Međimurje prema Registru udruga Republike Hrvatske djeluju 553 udruge. Usporedbom tog podatka s brojem stanovnika prema popisu stanovnika iz 2011. godine (48.459 stanovnika), dolazimo do podatka da na 1000 stanovnika dolaze 11,4 udruge. Usporedbom istog sa susjednim LAGovima (Sjeverozapad 6,03, Mura-Drava 9,4), vidimo da se ta brojka kreće uglavnom malo iznad prosjeka te ne postoje znatnija odstupanja od ostalih.

LAG Središnje Međimurje na svojem području, u skladu s podacima Registra udruga RH koju vodi Ured za udruge Vlade RH, ima ukupno registrirano 553 udruge od kojih djeluje najviše sportskih i udruga sportske rekreacije (84+52) što čini gotovo četvrtinu svih udruga (24,5%). Iza njih po brojnosti su udruge iz područja kulture (53) te dobrovoljna vatrogasna društva (37), nakon kojih slijede udruge mladih (23), ekološke (15) i udruge žena (10). U prosjeku svaka udruga okuplja oko 30-tak članova, što je ukupno oko 16 590 građana uključeno u djelatnosti udruga. Evidencije članstva su vrlo često šturo vođene, a isto tako možemo pretpostaviti da je više od trećine njih u članstvu u više od jedne udruge. Iz toga možemo pak zaključiti da je realna brojka oko 13 000 aktivnih građana u civilnom društvu regije LAGa Središnje Međimurje. U ukupnom broju stanovnika to čini tek oko četvrtinu (25%).

Financijsku potporu za svoje aktivnosti udruge gotovo isključivo ostvaruju iz proračuna jedinica lokalne samouprave u kojoj su registrirane te Međimurske županije. Velik broj udruga uzrok je cijepanju proračuna na iznose nedostane za provođenje akcija većeg opsega. Jedan od temeljnih problema „ovisnosti“ o proračunu jedinica lokalne samouprave je manjak znanja, vještina i kapaciteta općenito u udrugama o pisanju projekata i vođenju aktivne politike samoodrživosti. Članovi udruga nisu dovoljno informirani i obučeni za korištenje mogućnosti financiranja iz nacionalnih i europskih izvora. Druga negativna posljedica velikog broja udruga je raspršenost njihovih aktivnosti, nepostojanje koordinacije i samim time smanjivanje njihovog utjecaja i mogućnosti provođenja inicijativa. Ovdje se kao jedno od rješenja može navesti aktivnije korištenje usluga Regionalnog programa JAKO, Programa regionalnog razvoja civilnoga društva i lokalnih zajednica u Republici Hrvatskoj koje se provodi na području LAG-a Središnje Međimurje. S druge pak strane, iz analize je vidljivo kako postoji veliki broj sličnih i srodnih organizacija koje zajedno mogu činiti vrijedan društveni kapital za LAG. Uz to, velika aktivnost u području kulture i rekreacije po čemu je prepoznatljivo ne samo područje LAG-a već i cijele Međimurske županije dobar je zalag za svjetlu budućnost u kreiranju projekata iz tih područja. Utjecaj na javne politike čini izazovno područje razvoja civilnog društva na području LAG-a u budućnosti. Posebno valja istaknuti nedovoljnu iskorištenost organizacija civilnog društva u pripremi i primjeni različitih javnih politika. Strategija razvoja civilnog društva koju bi izradili stručnjaci u tom području mogla bi aktualizirati ulogu organizacija civilnog društva, dati im dodatan legitimitet i osnažiti njihovu ulogu. Organizacije civilnog društva trebale bi, između ostalog, igrati posredničku ulogu. One popunjavaju prostor između građana, institucija države i tržišta. Organiziraju građane, prenose i zastupaju njihove interese.

Kao jedna od velikih prilika za organizacije civilnog društva, ali općenito i za druge oblike organizacija iz sva tri sektora s područja LAG-a je Program JAKO, program za jačanje kapaciteta organizacija koji kroz aktivnosti informiranja, izobrazbe i savjetovanja aktivno radi na razvoju lokalne zajednice te modeli razvijana društveno poduzetničkih ideja koje s jedne strane razvijaju lokalnu zajednicu, a s druge osnažuju samu organizaciju koja implementira društveno poduzetničke ideje. Resursi kojima raspolaže civilno društvo indikatora su od primarnog značenja i osobito ih je potrebno analizirati na razini organizacije te djelomično na razini podsektora – skupina organizacija. Pod resursima podrazumijevamo financijske – novčane i prirodne oblike različitih dobara. Što se tiče izvora sredstava za rad organizacija civilnog društva, njih dijelimo na privatne – donacije gospodarskih subjekata i građana; javne – državne dotacije koje daju vlada, županije, gradovi i općine; članarine – sredstva koja daju članovi pojedinih organizacija; te strane – sredstva koja se dobiju iz inozemnih programa namijenjenih razvoju civilnog društva. Povezanost organizacija civilnog društva s privatnim sektorom relevantna je varijabla, osobito na mikrorazini. Organizacije civilnog društva povezane s privatnim sektorom na lokalnoj razini čine socijalnu mrežu spremnu za pokretanje inicijativa i pripravnu na rješavanje lokalnih problema. Nepovezanost i nesuradnja organizacija civilnog društva s privatnim sektorom – gospodarstvom znači podijeljenost, nerazvijenost i zaostalost našeg društva. Problem financijske održivosti i dalje će ostati jednim od prioriteta, s tim da je svima u organizacijama civilnog društva jasno da se trebaju više okrenuti domaćim izvorima: donacijama, dotacijama i ostvarivanju prihoda od vlastitih usluga. Prirodni resursi za razvoj civilnog društva odnose se na opremu kojom raspolažu organizacije civilnog društva. Uredski prostor za rad organizacija civilnog društva jedan je od ključnih resursa. Raspolaganje prostorom kao mjestom za sastanke i druženje čini organizaciju prepoznatljivom, a članovi imaju izraženiji osjećaj pripadanja.

Za ljudske resurse u ovom je kontekstu relevantno aktivno članstvo u organizacijama civilnog društva. Aktivno članstvo znači i dobrovoljni rad. Istraživanje govori da se aktivno članstvo u civilnim organizacijama sužava te da se veoma često radi o jednoj ili dvije osobe koje na neformalnoj razini podupire nekolicina prijatelja. Jakosti ljudskih resursa odnose se na spremnost na učenje te stjecanje novih znanja i vještina, osobito kada su u pitanju pripadnici mlađih generacija. Dio organizacija vodi sustavnu politiku stjecanja novih znanja i vještina za zaposlene. Potreba povećanja kapaciteta organizacija civilnog društva dugo vremena nije bila shvaćena kao važan cilj većine donatora, ali i samih organizacija. Ljudski resursi su ključni čimbenik te se neuspjesi u tom području često svode na nemogućnost pribavljanja sredstava za rad organizacija bez kojih nema održivog razvoja organizacija. Zapošljavanje mlađih osoba i sustavno ulaganje u njihova znanja i vještine ključni je problem razvoja sektora. Sustavno ulaganje u ljudske resurse zakonito će doprinijeti razvoju održivog koncepta financiranja civilnog društva. To će pomoći u rješavanju pitanja tehničke opremljenosti, vodstva i umrežavanja.

Problemi i potrebe civilnog društva

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
1. neučinkovito upravljanje objektima javne namjene (veliki gubici i troškovi energenata)	1. učinkovitije održavanje i upravljanje objektima javne namjene – energetska učinkovitost
2. nedovoljan broj zdravstvenih timova u nekim dijelovima LAG-a	2. popunjavanje kapaciteta primarne zdravstvene zaštite
3. nedostatak prostora za primarnu	3. osiguravanje prostora za primarnu

<p>zdravstvenu zaštitu</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. velika opterećenost i nedostatak opreme u zdravstvu, održavanje i amortizacija opreme 5. nedostatak mobilnih timova u palijativnoj skrbi 6. nedovoljni kapaciteti i raznolikost usluga domova za starije i nemoćne 7. neadekvatni i/ili nedovoljni kapaciteti za školstvo (svih razina) u pojedinim dijelovima LAG-a 8. nepostojanje prostora/neadekvatni prostori za organiziranje sportskih događanja, bavljenje sportom i rekreacijom u pojedinim dijelovima LAG-a 9. nedovoljan i/ili neadekvatan prostor za smještaj i djelovanje udruga 10. propadanje dijela Starog grada u Čakovcu 	<p>zdravstvenu zaštitu</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. modernizacija opreme u zdravstvu 5. proširenje mreže mobilnih timova palijativne skrbi 6. proširenje kapaciteta postojećih i/ili izgradnja novih objekata domova za starije i nemoćne te uvođenje novih usluga 7. izgradnja i opremanje prostora za školstvo u pojedinim dijelovima LAG-a, uključujući smještajne kapacitete i druge sadržaje za studente, kao i sportske dvorane 8. izgradnja sportskih dvorana, obnova igrališta i sportskih terena, vanjskih bazena naročito dječjih igrališta 9. osiguravanje odgovarajućeg prostora za udruge, kroz izgradnju novih objekata, prenamjenu postojećih ili učinkovitije upravljanje postojećim javnim objektima 10. rekonstrukcija Starog grada u Čakovcu
--	---

1.1.6. Komunalna infrastruktura

Razvijena komunalna infrastruktura u cijelosti doprinosi kvaliteti života i ukupnom razvoju te je ujedno jedna od osnovnih stavki ruralnog razvoja. Ukupno gledano, „fizička“ infrastruktura je dobro razvijena na području LAG-a *Središnje Međimurje*, međutim, potrebna su značajna ulaganja na području odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda jer kanalizacija nije cjelokupno izgrađena ni u jednoj općini LAG-a.

U sljedećih nekoliko točaka prikazano je stanje prometne infrastrukture, elektroopskrbe, telekomunikacijskih usluga, plinoopskrbe, vodoopskrbe te potrebe i problemi komunalne infrastrukture unutar općina LAG-a *Središnje Međimurje*.

1.1.6.1. Promet i prometna infrastruktura

LAG *Središnje Međimurje* nalazi se na vrlo važnoj geografskoj poziciji zbog blizine izlaska na autocestu koja Međimurje spaja sa svim važnim pravcima Hrvatske te zbog grada Čakovca koji je kao glavni grad Međimurske županije najbolje prometno povezan i važan za robni transport.

Cestovni promet

Cestovna infrastruktura predstavlja trenutno najvažniji dio prometne infrastrukture, ne samo zbog prijevoza putnika već i zbog robnog transporta. Unutar LAG-a *Središnje Međimurje*, na ukupnoj površini postoji 81 km cesta (županijskih i lokalnih) te gotovo 44 km pješačko-biciklističkih staza.

Najveći dio cestovnog prometa odnosi se na vlastiti prijevoz osobnim vozilima dok je u značajno manjoj mjeri zastupljen javni prijevoz. Gledano od strane energetske učinkovitosti,

to je vrlo nepovoljno, ali razumljivo s obzirom da mogućnosti javnog prijevoza ne odgovaraju većem broju stanovništva. Sustav javnog prijevoza putnika nije moderniziran već dugo vremena te iz tog razloga jednostavno ne može zadovoljiti suvremene potrebe društva. Potrebno je spomenuti i transportni prijevoz koji se odvija na području LAG-a *Središnje Međimurje*, i to ponajviše zbog grada Čakovca i okolice gdje postoji veći broj tvrtki koje koriste neki oblik transporta u svom poslovanju. Dužina županijskih i lokalnih cesta po općinama dostupna je u aneksu 6. LRS-a.

Temeljem informacija od strane općina unutar LAG-a Središnje Međimurje, došlo se do problema koji se odnose na cestovnu infrastrukturu. To su neadekvatna uređenost županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta što su posebno istaknule općina Belica i Podturen, a također je spomenut i problem parkirnih mjesta tj. nepostojanje i neuređenost istih. Općina Domašinec je kao problem navela katastarsku neuređenost lokalnih i nerazvrstanih cesta. Problemi su rješivi dobrom organizacijom i osiguravanjem potrebnih sredstava za sanaciju.

Željeznički promet

Unutar LAG-a *Središnje Međimurje* postoje dvije općine i jedan grad koji su povezani željezničkim prometom. To je grad Čakovec koji ima željeznički kolodvor i željezničku stanicu te općine Mala Subotica i Vratišinec u kojima postoje željezničke stanice. Ostale općine na području LAG-a nisu povezane željezničkim linijama. Općenito govoreći, u novije vrijeme željeznički je promet izgubio na važnosti te još uvijek gubi što je rezultat neprilagođenosti željezničkog prometa potrebama stanovnika.

Zračni promet

Unutar LAG-a Središnje Međimurje nalazi se sportski aerodrom u Pribislavcu. Ne koristi se u komercijalne svrhe već samo u sportsko-rekreacijske. Unutar aerodroma djeluje i Aeroklub Međimurje kao neprofitna udruga građana sa ciljem promicanja zrakoplovne kulture, sporta i rekreacije.

1.1.6.2. Opskrba električnom energijom

Na području LAG-a *Središnje Međimurje*, za distribuciju električne energije zadužena je Elektra Čakovec koja je nadležna za vođenje, održavanje, razvoj i izgradnju distribucijskog sustava električne energije. Postojeća elektroenergetska mreža i trenutno raspoloživi kapaciteti zadovoljavajući su po pitanju potreba potrošnje te suvremenosti same infrastrukture. Potrebe potrošača su te koje će diktirati dinamiku razvoja infrastrukture sukladno s financijskim mogućnostima te stanjem elektroenergetske mreže. U općinama LAG-a *Središnje Međimurje* imamo ukupno 12.410 mjernih mjesta u što ubrajamo sve potrošače priključene na srednji i niski napon, što podrazumijeva i javnu rasvjetu. Pregled mjernih mjesta po jedinicama lokalne samouprave prikazan je u aneksu 7. LRS-a. Na temelju dostupnih podataka, proračunski je dobiven okvirni prikaz potrošnje po jedinicama lokalne samouprave tj. njenim brojem potrošača. Potrošnja uključuje potrošače srednjeg napona, niskog napona, javnu rasvjetu i kućanstva. Navedeni podaci također su prikazani u aneksu 7. LRS-a.

Sva navedena mjerna mjesta po općinama povezana su vodovima od 10kV (srednji napon) ili mrežom od 0,4 kV (niski napon). U tablici 3 navedene su dužine vodova za visokonaponsku mrežu, srednje naponsku te niski napon. Vodovi su podijeljena na zračne vodove (ZV) i kabelaške vodove (KB).

Na temelju podataka koje su ustupile jedinice lokalne samouprave, na području LAG-a *Središnje Međimurje* na električnu mrežu je priključeno 99,8% potrošača. Većina navedenih potrošača odnosi se na domaćinstva koja su priključena na niskonaponsku mrežu te poduzeća koja se spajaju na srednje naponsku mrežu.

1.1.6.3. Telekomunikacije

Područje LAG-a *Središnje Međimurje* u potpunosti je pokriveno fiksnom telefonijom. Bitna stavka je i pokrivenost GSM signalom i mobilnim podatkovnim paketima 2G (GSM/GPRS/EDGE) i 3G (UMTS/HSPA) mreže. Najnovija dostupna mobilna mreža u Hrvatskoj je 4G, međutim, nije još dostupna na području LAG-a.

Temeljem karte pokrivenosti, dostupne na internetskim stranicama pružatelja telekomunikacijskih usluga, LAG *Središnje Međimurje* izvrsno je pokriven 2G mrežom dok je područje pokrivenosti 3G mrežom navedeno u aneksu 8. kao i pripadajuće brzine podatkovnog prometa.

Brza i stalna internet veza danas je neophodna, pa je tako i na području LAG-a *Središnje Međimurje* dostupna adsl veza preko nekoliko dostupnih pružatelja usluga. Sva kućanstva unutar LAG-a imaju mogućnost korištenja većine telekomunikacijskih usluga dostupnih na tržištu zahvaljujući dobroj telekomunikacijskoj infrastrukturi te im to omogućuje da ostanu povezani.

1.1.6.4. Plinoopskrba

Svako od naselja LAG-a *Središnje Međimurje* ima izgrađenu mrežu opskrbe prirodnim plinom. Djelatnost opskrbe i distribucije plina na navedenom području obavlja poduzeće Međimurje plin d.o.o.

U aneksu 10. je prikazana dužina plinovoda po jedinicama lokalne samouprave unutar LAG-a, broj potrošača razvrstan u kategorije kao i godišnja potrošnja plina. Ukupno je na plinski sustav Međimurje plina priključeno 79 % potrošača s područja LAG-a *Središnje Međimurje* što je dobiveno temeljem podataka koje su poslale općine članice LAG-a.

1.1.6.5. Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanja

Sustavom vodoopskrbe u Međimurskoj županiji pa tako i na području LAG-a *Središnje Međimurje*, upravljaju Međimurske vode d.o.o. Čakovec, u vlasništvu svih jedinica lokalne samouprave u Međimurju. Javni sustav vodoopskrbe opskrbljuje sva naselja unutar LAG-a *Središnje Međimurje*. Izgrađenost sustava je na visokoj razini i svakom domaćinstvu omogućen je pristup javnom sustavu vodoopskrbe.

Temeljem dostupnih podataka, uslugu vodoopskrbe koristi 84 % potrošača unutar jedinica lokalne samouprave. Stanje priključenosti na kanalizaciju je nešto lošije. Ni jedna od općina u LAG-u nema kompletno dovršen sustav kanalizacije. Neke od općina imaju uvedenu kanalizaciju na području pojedinih naselja, u drugima traje izgradnja iste dok pojedine (kao grad Čakovec) imaju kanalizaciju u većem dijelu naselja koje obuhvaćaju.

Problemi i potrebe komunalne infrastrukture

Problemi	Potrebe
1. neizgrađen cjeloviti sustav odvodnje (sve JLS su navele potrebu za izgradnjom sustava odvodnje)	1. izgradnja cjelovitog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
2. neadekvatni kolnici županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta (Belica, Podturen), problem praktirnih mjesta	2. obnova i proširenje kolnika, izgradnja parkirališta
3. nepostojanje kompletne infrastrukture na području svih naselja i dijelova naselja (Romsko naselje Pribislavec, Podturen)	3. u pojedinim dijelovima naselja potrebno je izgraditi plinsku mrežu, javnu rasvjetu i obnoviti magistralne vodove el. mreže
4. nisu postignuti uvjeti sigurnosti prometa za sve sudionike (nepostojanje pješačkih i biciklističkih staza na cijelom području LAG-a)	4. izgraditi pješačke i biciklističke staze
5. katastarska neuređenost lokalnih i nerazvrstanih cesta (Domašinec)	5. katastarsko uređenje lokalnih i nerazvrstanih cesta
6. neriješeni vlasnički odnosi na sportskom aerodromu - Pribislavec	6. rješavanje vlasničke strukture u svrhu boljeg iskorištavanja kapaciteta i ponude

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a Središnje Međimurje

LAG-a *Središnje Međimurje* je u 2011. brojao 1.238 aktivnih trgovačkih društava te 672 poslovna subjekata u obrtu. Gospodarske djelatnosti koje dominiraju na području LAG-a su prerađivačka industrija s 255 poduzeća i trgovina s 336 poduzeća. Prerađivačka industrija ujedno i zapošljava najveći broj ljudi - 7.371 zaposlenik, dok druga najjača gospodarska grana trgovina zapošljava 2.022 od ukupno 14.391 zaposlenih kod poduzetnika na području LAG-a.

Grad Čakovec je nositelj gospodarstva LAG-a što potvrđuju svi ključni statistički pokazatelji. Na području Čakovca nalazi se 80% aktivnih poduzetnika koji zapošljavaju 84% ukupno zaposlenih kod poduzetnika, a u ukupnim prihodima poduzetnika LAG-a područje Čakovca sudjeluje sa 87%. Naravno, gospodarske aktivnosti koje se odvijaju na ostalom području LAG-a nisu zanemarive, a brojem poduzetnika i zaposlenih od ostatka LAG-a izdvaja se područje općine Mala Subotica.

Veliki dio gospodarske aktivnosti obavlja se unutar poslovnih zona od kojih su pojedine osobito uspješne i pravi su model razvoja za postojeće i buduće poslovne zone na području LAG-a. Značajan doprinos razvoju gospodarstva daju i strana ulaganja od kojih je nekoliko izuzetno značajno i po broju otvorenih radnih mjesta i tehnologijama koje se koriste odnosno složenosti krajnjih proizvoda.

1.2.1. Struktura poduzetništva po djelatnostima

Prema podacima FINA-e (temeljem zaprimljenih financijskih izvještaja za 2011. godinu u Registar godišnjih financijskih izvještaja) na području LAG-a *Središnje Međimurje* u 2011. g. poslovalo je 1.238 poduzetnika, obveznika poreza na dobit. Prema djelatnosti dominante su djelatnosti prerađivačke industrije i trgovine. Približno 581 poduzeća u LAG-u primarno

obavlja ove dvije djelatnosti, a značajno je zastupljena i djelatnost građevinarstva kojom se bavi 170 poduzeća. Promatrano po mjestu sjedišta poduzetnika, a vidljivo iz donje tablice, gospodarska aktivnosti je najintenzivnija u gradu Čakovcu koji se s 994 poduzetnika pozicionira kao gospodarsko središte LAG-a *Središnje Međimurje*. Također, karakteristično je za LAG, odnosno za područje Grada Čakovca relativno veliki broj poduzetnika u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima, a sam Grad Čakovec broji 104 poduzeća koje pružaju usluge knjigovodstva, inženjerske usluge te poslovno savjetovanje. Aneks 11. LRS-a sadrži strukturu poduzetnika po djelatnosti i prema sjedištu na području LAG-a.

Grafikon 1: Pregled broja poduzeća po djelatnostima za područje LAG-a

1.2.2. Analiza poslovanja poduzetnika po djelatnostima

Obim gospodarske aktivnosti na području središnjeg LAG-a izražen ostvarenim prihodima u 2011. godini iznosio je približno 6,45 milijardi kuna. Očekivano, najveći udio u ukupnim prihodima, gledano prema mjestu sjedišta poduzetnika, ostvarila su poduzeća s područja grada Čakovca – 5,57 milijardi kuna odnosno 86% ukupno ostvarenih prihoda. Kao visoko prihodovna ističu se poduzeća iz prerađivačke djelatnosti s ostvarenih približno 2.99 milijardi kuna prihoda. Unutar prerađivačke industrije najveći dio prihoda nose djelatnosti proizvodnje i prerade mesa od peradi, proizvodnje mlinskih proizvoda, proizvodnje pripremljene stočne hrane, proizvodnje tekstila, čarapa i obuće te proizvodnje metalnih proizvoda i lijevanja željeza. Znakovit podatak vezan je za djelatnost računalnog programiranja - od 22 poduzetnika (svi na području grada Čakovca) svih 22 je poslovalo s dobiti, a ukupne prihode su povećali sa 39 mil. na 47,5 mil. kn u odnosu na prethodnu godinu te su uz dobit povećali i prosječnu isplaćenu plaću zaposlenika za 5% na 4.943 kao i broj zaposlenih za također 5% na 120. U poslovnoj 2011. godini središnji LAG zabilježio je 815 dobitaša - poduzeća koja su ostvarila pozitivan financijski rezultat i to u visini od 241 milijun kuna te 423 gubitaša - poduzeća koja su ostvarila negativan financijski rezultat u visini od 162 milijuna kuna što znači da su

ukupno promatrano na razini LAG-a poduzetnici ostvarili dobit u iznosu od 75,7 milijuna kuna. Najveće zasluge za ostvarenu dobit nosi prerađivačka industrija koja je 2011. završila sa dobit od 57,6 milijuna kuna. Od 3 poduzetnika, statistički gledano, 2 su proteklu godinu završila s dobiti (66%) ako promatramo LAG kao cjelinu. Gledajući tri glavne djelatnosti, primijetit ćemo da približno isti odnos (razlika 2 postotna boda) važi i za prerađivačku djelatnost te trgovinu dok je u djelatnosti građevinarstva taj odnos nešto drugačiji – 59% poduzetnika su dobitaši.

Tablica x. Pregled djelatnosti prema ostvarenom prihodu, dobiti i gubitku (iznosi u 000 kn)

Djelatnosti	Broj poduzetnika	Dobitaši	Gubitaši	Ukupan prihod	Dobit razdoblja	Gubitak razdoblja	Dobit - gubitak djelatnosti
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	27	21	6	197.924	1.147	17.019	-15.872
B Rudarstvo i vađenje 05 - 09	3	2	1	0	0	4	-4
C Prerađivačka industrija 10 - 33	245	171	74	2.984.550	155.346	97.715	57.632
D Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija 35	10	3	7	170.603	438	96	342
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospod. otpadom te djelatnosti sanacije okoliša 36 - 39	10	4	6	167.343	3.742	6.935	- 3.194
F Građevinarstvo 41 - 43	170	101	69	778.365	10.390	22.269	- 11.672
G Trgovina na veliko i na malo; popravak mot. vozila i motocikla 45 - 47	336	219	117	1.510.953	35.827	7.225	28.602
H Prijevoz i skladištenje 49 - 53	45	31	14	176.914	8.331	942	7.388
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 55 - 56	54	29	25	61.721	1.837	475	- 2.394
J Informacije i komunikacije 59 - 63	43	35	8	87.701	5.947	307	5.640
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja 64 - 66	17	9	8	2.319	223	179	54
L Poslovanje nekretninama 68	22	18	4	36.192	1.746	191	1.555
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti 69 - 75	155	106	49	162.186	12.437	6.681	5.756
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 77 - 82	16	10	6	41.015	828	255	573
O Javna uprava i obrana; obvezno soc. osiguranje 84	1	1	-	1.347	18	-	18
P Obrazovanje 85	15	11	4	32.691	281	556	- 275
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i soc. skrbi 86 - 88	11	8	3	7.812	1.271	92	1.179
Q Umjetnost, zabava i rekreacija 90 - 93	6	4	2	20.139	384	25	359
S Ostale uslužne djelatnosti	52	32	20	13.461	783	1.198	78
Ukupno :	1238	815	423	6.453.236	240.976	162.164	75.765

IZVOR: Fina- Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2011. po djelatnostima

1.2.3. Zaposlenost i plaće

Poduzetnici na području LAG-a u 2011. godini zapošljavali su 14.391 djelatnika. Približno polovica svih radnih mjesta otvorena je u prerađivačkoj industriji, njih 7.371. Veliki udio u ukupnom broju radnih mjesta za područje LAG-a bilježe i graditeljstvo (15%) te trgovina (12,5%). Od 3 dominantne djelatnosti po broju zaposlenih najvišu prosječnu plaću bilježi trgovina – 3.311 kn, zatim prerađivačka industrija sa 2.957 kn dok je u građevinarstvu prosječna plaća iznosila 2.746 kn. Najviša prosječna plaća zabilježena je u djelatnosti prijevoza i skladištenja u iznosu 4.399 kn. Prema podacima FINA-e prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome kod poduzetnika Republike Hrvatske za 2011. iznosila je 4.729. kuna. Prosječna plaća Međimurske županije u istom je razdoblju (prema podacima FINA-e) iznosila 3.733 kn, a po visini prosječne plaće Međimurska županija je na 15. mjestu u usporedbi s ostalim hrvatskim županijama.

Tablica x. Pregled broja zaposlenih i prosječnih isplaćenih neto plaće kod poduzetnika LAG-a

Djelatnosti	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Prosječna neto plaća (kn)
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	27	374	3.861
B Rudarstvo i vađenje 05 - 09	3	0	0
C Prerađivačka industrija 10 - 33	245	7.371	2.957
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija 35	10	83	5.731
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospod. otpadom te djelatnosti sanacije okoliša 36 - 39	10	420	4.380
F Građevinarstvo 41 - 43	170	2.202	2.746
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla 45 - 47	336	1.810	3.311
H Prijevoz i skladištenje 49 - 53	45	260	4.399
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane 55 - 56	54	260	2.691
J Informacije i komunikacije 59 - 63	43	253	3.476
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja 64 - 66	17	12	2.931
L Poslovanje nekretninama 68	22	46	4.418
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti 69 - 75	155	593	2.709
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti 77 - 82	16	337	3.214
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	1	3	3.952
P Obrazovanje	15	189	2.492
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	11	37	4.412
Q Umjetnost, zabava i rekreacija	6	66	3.783
S Ostale uslužne djelatnosti	52	75	2.754
Ukupno LAG:	1.238	14.391	

IZVOR: Fina- Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2011. po djelatnostima

Tablica 4: Pregled broja zaposlenih i prosječnih isplaćenih neto plaće kod poduzetnika LAG-a po općinama

Općina	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Prosječna neto mjesečna plaća
BELICA	32	460	3.140
ČAKOVEC	996	12.034	3.864
DEKANOVEC	14	72	2.831
DOMAŠINEC	38	238	2.722
M. SUBOTICA	62	1,087	3.118
PODTUREN	32	161	3.445
PRIBISLAVEC	42	138	2.493
VRATIŠINEC	22	201	4.059
UKUPNO:	1238	14.391	

IZVOR: Fina- Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2011. po djelatnostima

1.2.4. Vanjskotrgovinska razmjena

Gospodarstvo LAG-a je izvozno orijentirano te je većina ukupnih prihoda poduzetnika ostvarena prodajom na inozemnom tržištu, dominantno tržištu EU. Primjetan je trend rasta izvoza na godišnjoj razini.

Grafikon 2. Trend vanjskotrgovinske razmjene LAG-a

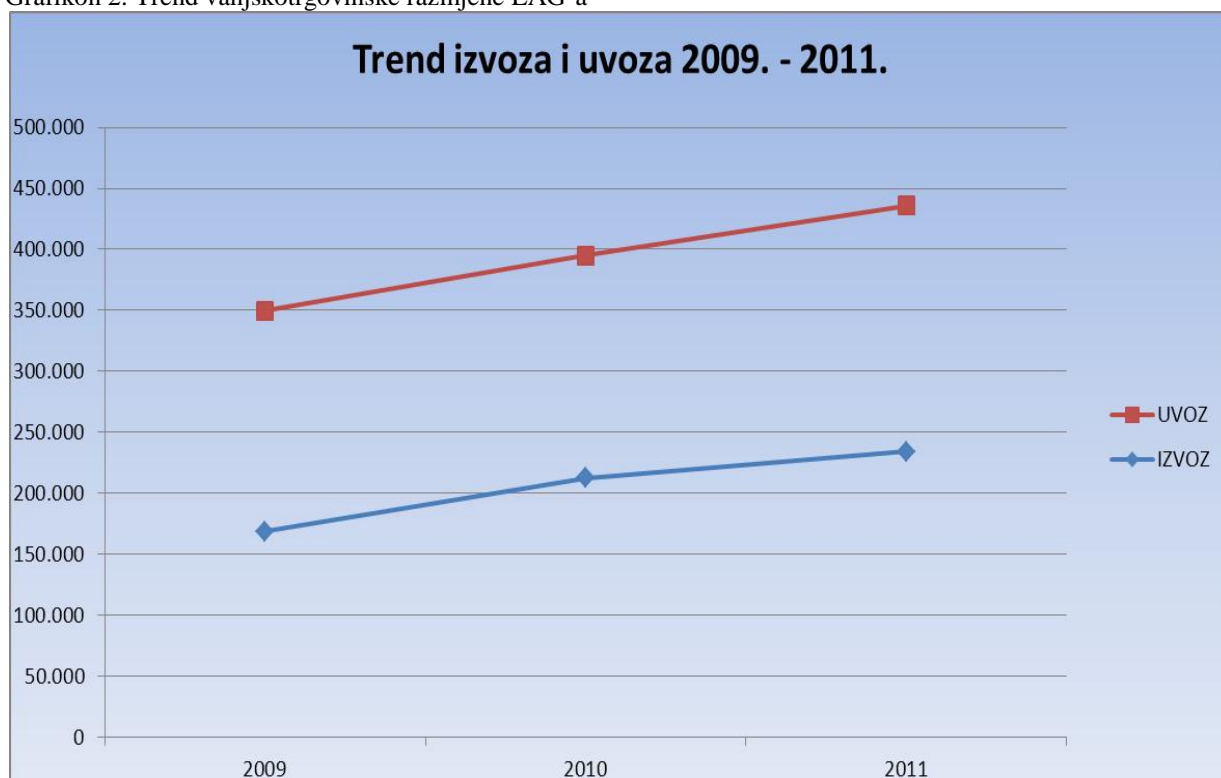

Tabela 5: Pregled vanjskotrgovinske razmjene po općinama za 2011 – iznosi u 000 USD

	IZVOZ			UVOZ			INDEKS 2011/2010		SALDO VT. RAZMJENE 2011
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	IZVOZ	UVOZ	
Belica	3.886	6.377	7.969	3.341	3.639	3.938	124,96	108,22	4.031
Čakovec	122.658	137.566	164.420	145.186	148.067	162.107	119,52	109,48	2.313
Dekanovec	3.673	27.820	3.581	2.821	2.786	3.068	12,87	110,12	513
Domašinec	109	165	112	1.463	1.343	1.468	67,88	109,31	-1.356
Mala Subotica	36.292	38.164	43.138	25.575	24.276	27.293	113,03	112,43	15.845
Podturen	1.126	1.555	2.804	1.355	1.252	1.663	180,32	132,83	1.141
Pribislavec	536	308	247	154	591	479	80,19	81,05	-232
Vratišinec	569	609	12.055	876	605	1.480	1979,47	244,63	10.575
Ukupno:	168.849	212.564	234.326	180.771	182.559	201.496			32.830

Izvor: Državni zavod za statistiku RH; Međimurje u brojkama 2011., Međimurje u brojkama 2010. – UDU MŽ

1.2.5. Obrtništvo

Obrtništvo je tradicionalno razvijeno na području LAG-a, osobito proizvodno obrtništvo (prednjači proizvodnja proizvoda od metala) i građevinarstvo u obrtu. Prema podacima Hrvatske obrtničke komore u razdoblju 2009.-2011. bilježi se pad broja registriranih obrta na području LAG-a.

Tablica x. Broj obrta i poslovanje obrta po općinama

GRAD - OPĆINA	BROJ OBRTA 30.19.2011.	PRIMICI	IZDACI	DOHODAK/ GUBITAK	BROJ OBRTA 30.09.2012.
BELICA	43	47.444.308	42.924.400	4.826.736	42
ČAKOVEC	475	147.121.346	125.599.660	23.541.421	459
DEKANOVEC	6	3.621.745	3.359.823	359.059	6
DOMAŠINEC	21	20.649.732	19.002.849	1.892.888	20
MALA SUBOTICA	69	31.765.797	30.070.976	2.993.098	64
PODTUREN	35	17.356.159	15.555.430	2.072.414	35
PRIBISLAVEC	34	8.548.632	7.881.038	1.043.758	31
VRATIŠINEC	16	6.446.394	5.984.753	661.537	15
U K U PNO:	699	282.954.117	207.454.532	34.397.816	672

1.2.6. Tržište radne snage

U siječnju 2013. na području središnjeg LAG-a prema podacima Hrvatskog Zavoda za zapošljavanje evidentirano je 3.622 nezaposlenih osoba. Prema podacima iz prethodne godine to je povećanje za 154 osobe. Prema razini obrazovanja prevladavaju osobe sa završenom srednjom školom do 3 godine trajanja/strukovnom školom, ali se smanjuje broj nezaposlenih osoba bez završene škole za 48 osoba. Prema spolnoj strukturi prevladavaju žene - u odnosu na prošlu godinu povećava se broj nezaposlenih žena za 429, dok se broj nezaposlenih muškaraca povećava za 205 osoba. Aneksima 12. i 13. prikazana je struktura nezaposlenih osoba prema razini obrazovanja, općini i spolu te kretanje broja nezaposlenih u prethodne 3 godine.

1.2.7. Poslovne zone

Na području LAG-a *Središnje Međimurje* nalazi se 20 zona od čega 3 popunjene, 10 spremnih za ulaganje, 4 zone u pripremi te 2 zone u planu. Središnja zona Međimurje koja se dijelom nalazi na teritoriju Općine Mala Subotica od strateške je važnosti zbog raspoložive površine od 242,80 ha površine i neposredne blizine autoceste A4. Još jedna zona od strateškog značaja je Poslovni park Međimurje, koji se prostire na području Grada Čakovca i Općine Pribislavec. Greenfield ulaganjima namijenjeno je 70,5 ha, a preostalih 7,5 ha čini Centar znanja gdje su smještene potporne i obrazovne institucije (Međimursko Veleučilište, Tehnološko inovacijski centar Međimurje, Redea, Međimurska energetska agencija...).

Tablica x.Pregled poslovnih zona na području LAG-a

Općina	Naziv zone	Status:	Površina zone u m ²	Broj subjekata u zoni	Broj zaposlenih u zoni
BELICA	Gospodarska zona Jugozapad	Spremna za ulaganje	83.000	2	154
	Mješovita poslovno stambena zona Sjever	Popunjena	70.000		
	Poslovna zona JUG	Spremna za ulaganje	46.000		
ČAKOVEC	Radna zona Martane	Spremna za ulaganje	55.722	35	1783
	Industrijska zona Zapad	Popunjena	93.733		
	Industrijska zona Istok Čakovec	Spremna za ulaganje	365.000		
	Gospodarska zona Istok Pustakovec	U planu	537.000		
	Gospodarska zona Ivanovec	Spremna za ulaganje	100.000		
DEKANOVEC	Južna privredna zona Berek	Spremna za ulaganje	20.189	1	0
	Industrijska zona	U pripremi	70.000		
DOMAŠINEC	Poduzetnička i športska zona Domašinec - Turčišće	Spremna za ulaganje	40.000	2	15
	Stambeno poslovna zona Turčišće	U pripremi			
	Poljoprivredna zona Domašinec	U pripremi			
MALA SUBOTICA	Zona poduzetništva Mala Subotica (I. faza Središnje gospodarske zone Međimurje)	Spremna za ulaganje	159.000	3	620
PODTUREN	Stambeno poslovna zona Podturen			3	9
	Poduzetnička zona Sivica	Spremna za ulaganje	22.000		
	Gospodarska zona Podturen	U pripremi	133.700		
PRIBISLAVEC	Industrijska zona (dio Poslovnog parka Međimurje)	Spremna za ulaganje	132.000	15	180
VRATIŠINEC	Poduzetnička zona Brodec	Popunjena		7	95
	Poduzetnička zona Ciglenice	U planu	93.350		

1.2.8. Strani ulagači

Među najznačajnije primjere stranih ulaganja na području LAG-a ubrajaju se poduzeća: Haix- obuća d.o.o., Tubla d.o.o., Ferropreis d.o.o. te Perutnina Ptuj PIPO d.d. Regionalna razvojna agencija Međimurje – REDEA djeluje kao ONE STOP SERVICE CENTRE za ulagače sa središnjom odgovornošću za koordinaciju posjeta investitora na lokalnoj i županijskoj razini, uključujući i dogovaranje konačnog rasporeda radi prilagođavanja potrebama svakog investitora, te promovira ulagačke potencijale Međimurske županije. Međutim, financijska sredstva na raspolaganju iz županijskog proračuna za promoviranje ulagačkih potencijala su minimalna te se u tom smislu nikakve značajnije sustavne aktivnosti i ne mogu poduzeti, a prilike se traže kroz EU i nacionalne izvore financiranja. Jedinice lokalne samouprave u skladu s mogućnostima također pokušavaju jače promovirati ulagačke potencijale svojih općina.

Razvojni problem i potrebe u sektoru gospodarstva

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
1. nedostatni kapaciteti pojedinih gospodarskih zona (Domašinec, Pribislavec, Vratišinec, Mala Subotica)	1. izrada projektne dokumentacija za proširenje postojećih te izgradnja novih zona
2. nespremnost gospodarskih / poduzetničkih zona za prihvata ulagača - nepotpuna komunalna opremljenost poduzetničkih zona (Domašinec)	2. potrebno pripremiti i izgraditi preostalu komunalnu infrastrukturu (sustav odvodnje, ceste, struja i javna rasvjeta)
3. nepostojanje modela poticanja obrtništva i poduzetništva u poduzetničkim zonama	3. poticajne mjere oslobađanja kom. doprinosa, razne mjere poticanja zapošljavanja na razini općine / županije
4. niska obrazovna struktura – niski dohodak	4. razvoj poduzetništva temeljenog na znanju i visokoj dodatnoj vrijednosti, poticanje dodatnog stručnog osposobljavanja radi veće konkurentnosti na tržištu rada
5. neusklađenost ponude i potražnje za robama i uslugama na lokalnom tržištu	5. kontinuirano praćenje potreba na tržištu i usklađivanje kapaciteta domaćih ponuđača sa situacijom na tržištu
6. nedovoljna suradnja poduzetnika na zajedničkim projektima na tržištu	6. umrežavanje i poticanje stvaranja gospodarskih interesnih udruženja
7. niska stopa inovacija i nedovoljna dodana vrijednost proizvoda i usluga domaćih poduzetnika	7. povezivanje gospodarskog i akademskog sektora radi pronalaženja inovativnih modela poslovanja, razvoja novih proizvoda i usluga te transfera znanja
8. nizak broj rastućih poduzeća	8. poticanje kontinuiranog educiranja menadžera i vlasnika poduzeća te uvođenje benchmarkinga i sustava podrške pri odlučivanju kroz mentorstvo
9. niska svijest o potrebi razvoja novog pristupa kupcima i korištenju naprednih marketinških alata	9. kontinuirane edukacije usmjerene na razvoj kvalitete, normiranje, poslovnu izvrsnost i odnose s kupcima
10. Odlazak mladih visokoobrazovanih osoba na radu u veće sredine i inozemstvo - „Odljev mozgova“	10. poticanje stipendiranja prema projekciji potreba na tržištu rada, analiza potreba i rediviranje svake 3 godine

1.2.9. Poljoprivreda

Poljoprivreda i prateća prehrambena industrija spadaju među najvažnije grane međimurskog gospodarstva. Najveća poljoprivredna poduzeća na teritoriju LAG-a danas su Agromeđimurje, Poljoprivredna zadruga, Tvornica stočne hrane, s proizvodnjom krmnih smjesa, Čakovečki Mlinovi, s proizvodnjom i obradom žitarica te Vajda u području stočarstva i mesne industrije. Najveće poljoprivredno poduzeće u Međimurju i na području LAG-a *Središnje Međimurje* je Agromeđimurje d.d. koje se bavi uzgojem usjeva, vrtnog i ukrasnog bilja, uzgojem stoke i ostalih životinja, otkupom poljoprivrednih proizvoda, kooperacijom u poljoprivrednoj proizvodnji, proizvodnjom hrane i pića te kupnjom i prodajom robe.

Poljoprivreda je dodatni izvor prihoda za mnoge ljude na ovome području, tako da je direktno ili indirektno veliki broj ljudi vezan za zemlju. Trenutna agrarna struktura vrlo je nepovoljna za intenzivan razvoj suvremene i specijalizirane poljoprivredne proizvodnje i predstavlja osnovnu prepreku postizanju proizvodnje konkurentne s poljoprivredom EU. Relativno je povoljno to da je veći dio poljoprivrednog zemljišta (obrađivo + pašnjaci) na području LAG-a u privatnom vlasništvu, a manji u vlasništvu države. Izrazito su nepovoljne veličine posjeda i parcela. Manji broj OPG-a je registriran u upisniku poljoprivrednih proizvođača za tržišnu proizvodnju, dok se veći dio poljoprivrednih kućanstava ili bave poljoprivredom samo za „vlastitu potrošnju“ ili je u potpunosti napustilo poljoprivrednu proizvodnju, što implicira da je njihovo zemljište zapušteno /neobrađeno.

U Gospodarskoj školi u Čakovcu se obrazuju mladi za zanimanja u poljoprivredi (stjecanje srednje stručne spreme i prekvalifikacije, stručno osposobljavanje, usavršavanje itd.). Uz srednju Gospodarsku školu, tu je i Pučko otvoreno učilište koje djeluje kao andragoška ustanova više od pedeset godina i tu se provode programi obrazovanja odraslih između ostaloga i za zanimanja u poljoprivredi. Većina mladih ljudi s ovoga područja koji odluče nastaviti s obrazovanjem u poljoprivrednom sektoru nakon srednje škole, upisuje stručni studij poljoprivrede na Visokom gospodarskom učilištu u Križevcima ili Agronomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Uspješnost obiteljskih gospodarstva očituje se u uključenosti mladih i školovanih nasljednika u proces proizvodnje. Također, bitno je napomenuti da je dobro to što za obiteljska gospodarstva postoji velika podrška stručnih i savjetodavnih institucija na području Županije i što je u tijeku uspješna smjena generacija koja će preuzeti vođenje poljoprivrednih gospodarstava. Unatoč svemu tome, obrazovanje poljoprivrednog stanovništva je nezadovoljavajuće u segmentu primjene suvremenih tehnologija u poljoprivredi. Sve se više javlja potreba za znanstvenoistraživačkim radom i transferom suvremene tehnologije i znanja u planiranje, upravljanje i svakodnevnu praksu u područjima poljoprivrede, ruralnog razvoja i ruralnog turizma (posebice agroturizma). Ujedno, trebalo bi pripomoći razvoju instituta (laboratorija i kadrova) kojim će se oni osposobiti za buduća certifikacijska tijela, koja su potrebna za postizanje oznaka izvornosti, zaštite geografskog porijekla i proizvoda tradicionalnog ugleda. Udruga za zaštitu međimurskih prehrambenih autohtonih proizvoda trenutno radi na procesu zaštite sljedećih autohtonih proizvoda: *Bučinog ulja* – za oznaku zemljopisnog podrijetla i *Međimurskog mesa z' tiblice* – za oznaku izvornosti. Projekt je u fazi podnošenja specifikacija Ministarstvu poljoprivrede i očekuje se da će cijeli proces završiti do kraja 2014.g.

Na području LAG-a Prema Upisniku proizvođača u integriranoj poljoprivrednoj proizvodnji Ministarstva poljoprivrede, na dan 31.12.2012.g. evidentirano je 8 proizvođača.

Najveći udio poljoprivrednih površina ovog područja čine oranične površine pod žitaricama, povrćem (korjenasto povrće), industrijskim biljem i krmnim biljem. Proizvodnja povrća u staklenicima i plastenicima značajno je pala zbog visoke cijene komunalnih naknada u pojedinim članicama LAG-a. Hidroponskim uzgojem povrća (paprika i lisnato povrće) bavi se jedino Gospodarska škola u Čakovcu. Područje LAG-a prepoznatljivo je po velikoj proizvodnji krumpira u poljoprivrednim kućanstvima, pogotovo područje općine Belica. Međimurska županija je, na prvom mjestu u Hrvatskoj prema broju ukupnih površina krumpira u Hrvatskoj i one najvećim djelom spadaju u LAG-a *Središnje Međimurje*. Značajno je smanjenje površina pod šećernom repom, čija je proizvodnja još prije nekoliko godina bila od velikog značaja. Od značaja su i velike površine pod plantažnim voćnjacima, prvenstveno jabuka, za čiju proizvodnju poljoprivrednici imaju dovoljno znanja. Najveći dio jabuke s ovog područja skladišti se u hladnjačama Agromeđimurja i PZ-a Čakovec. Pod okriljem PZ-a Čakovec 2005.g. nastala je i robna marka REGINA. Ujedno, postoje velike potrebe za sustavnim navodnjavanjem poljoprivrednih površina kao bi se povećala konkurentnost poljoprivredne proizvodnje. Stočarstvo se temelji na proizvodnji kravljeg i kozjeg mlijeka, svinjskog, goveđeg i kozjeg mesa, kao i peradi.

Ulaskom u EU poljoprivrednici će se osim nitratne direktive trebati pridržavati i načela dobre poljoprivredne prakse koje će biti uvjet za dobivanje poticaja. Prema njemu se također prema broju uvjetnih grla moraju osigurati spremnici za organska gnojiva na farmama za razdoblje od šest mjeseci. Također, propisuje se u kojem je periodu u toku godine zabranjena primjena pojedinih organskih gnojiva, dopuštena količina unosa čistog dušika putem organskog gnojiva itd.

Velik problem je postojanje nelegaliziranih poljoprivrednih objekata jer bez njihove legalizacije poljoprivrednici neće moći koristiti sredstva iz fondova EU za poljoprivredu i ruralni razvoj.

Iz aneksa 14. koji prikazuje stanje govedarstva na području LAG-a vidljivi su brožani podaci uzgajivača goveda, broja goveda i teladi po pojedinim pasminama. Zbog približavanja RH Europskoj uniji i stanja na tržištu mlijeka, na području LAG-a se uvelike smanjuje broj farmi muznih krava. Udruga sirara Međimurske županije također je u procesu ishoda geografske oznake porijekla za sir „Turoš“ koji se radi iz prerađenog kravljeg sira, posebno oblikovanog i s odgovarajućim sastojcima. Isti aneks prikazuje broj uzgajivača koza, kao i proizvodnju Sanske i Alpina pasmine koje su najzastupljenije u proizvodnji. Na području LAG-a intenzivna je proizvodnja kozjeg mlijeka i mesa koja ne zaostaje za proizvodnjom u EU. Daljnji cilj je povećati proizvodnju, profitabilnost i konkurentnost kozjeg mlijeka i mesa budući da ova proizvodnja ima velike razvojne šanse. Mljekara Vindija, koja ima sjedište u Varaždinskoj županiji je najveći otkupljivač kozjeg mlijeka.

1.2.10. Turizam

Konkretno i detaljno planiranje razvoja turizma na određenom području treba započeti identificiranjem i vrednovanjem turističke atrakcijske osnove te u skladu s njom izraditi strategiju odnosno smjernice za razvoj turizma. Na području LAG-a takav dokument ima samo grad Čakovec („Mogućnosti razvoja turizma na području grada Čakovca“¹).

¹ Institut za turizam, Zagreb 2001.

Osim samih JLS-ova za razvoj turizma se brinu turističke zajednice. Na području LAG-a samo grad Čakovec ima turističku zajednicu. Ono što je od turističkih potencijala na prostoru LAG-a svakako potrebno spomenuti su: stari grad i palača Zrinski s perivojem, Franjevački samostan i crkva u Čakovcu, urbana spomenička cjelina Čakovca, dvorac obitelji Feštetić "Kaštel" u Pribislavcu. U funkciji razvoja turizma značajni su i sportski objekti tj. infrastruktura, gdje je svakako potrebno izdvojiti sportski aerodrom u Pribislavcu i karting stazu u Belici. Tu su i gradski bazeni koji također spadaju u turističke atrakcije, a kojima je potrebna značajna investicija u izgradnju kompleksa vanjskih bazena.

Dostupni, statistički relevantni podaci su oni koje se odnose na smještajne kapacitete te broj noćenja i dolazaka turista. Prostorna distribucija smještajnih kapaciteta u LAG-u nije ravnomjerna. Najviše smještajnih kapaciteta (189 kreveta) nalazi se u Čakovcu. Osim u Čakovcu, smještajne kapacitete na području LAG-a ima i Općina Mala Subotica. Smještajni kapaciteti su u kategorijama: hotel (2 objekta), hostel, sobe za iznajmljivanje (3 objekta), usluge građana u domaćinstvu.

Tablica x. Broj kreveta na području LAG-a 2012.

Općina/grad	Broj kreveta
Čakovec	189
Mala Subotica	14

Izvor: Turistička zajednica Međimurske županije

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku na području LAG-a u 2011. godini boravilo je 7.705 gostiju koji su ostvarili 15.115 noćenja s time da je čak 97% od ukupnih noćenja ostvareno u gradu Čakovcu. U strukturi gostiju prevladavaju domaći gosti sa 66% u odnosu na 34% stranih.

Tablica x: podaci o broju noćenja za 2011. godinu

Općina/grad	Dolasci			Noćenja		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Čakovec	4.934	2.422	7.376	10.581	4.144	14.725
Mala Subotica	124	205	329	174	216	390
UKUPNO	5.058	2.627	7.705			15.115

Izvor: Međimurje u brojkama 2011. (prema podacima Državnog zavoda za statistiku)

Uzevši u obzir broj gostiju i broj noćenja dolazi se do činjenice da gosti na području LAG-a borave 3 dana, odnosno ostvaruju prosječno 2 noćenja. Trenutna turistička ponuda, odnosno turistička atraktivnost lokacije očigledno je nedostatna da bi se gosti na ovom području zadržali duže. S druge strane, grad Čakovec prema provedenoj analizi u dokumentu „Mogućnosti razvoja turizma na području grada Čakovca“ ima osnove za pozicioniranje kao cjelogodišnja kulturno-povijesna i tranzitna destinacija. Međutim, osim o razvoju turizma u samom gradu, on uvelike ovisi i turističkom razvoju ostalih dijelova LAG-a, pa i županije u cjelini te o tranzitnom turizmu tj. zadržavanju gostiju koji su u tranzitu kroz županiju.

Iako statistički podaci za broj subjekata tj. poslovnih jedinica i zaposlenih u ugostiteljstvu nisu dostupni na razini pojedinih općina i gradova, a time ni razini LAG-a prema inputu od strane samih JLS-ova i sudionika radionica, dostupna ugostiteljska ponuda sveukupno gledano na razini LAG-a nije zadovoljavajuća.

Razvojni problem i potrebe u turizmu

Problemi	Potrebe
1. neadekvatni specifični smještajni kapaciteti (nisu rentabilni i tržišno usmjereni)	1. potrebno osmisliti specifične oblike smještaja (eko-etno selo, hosteli, seoski turizam)
2. nedovoljan rast broja turista	2. zadržavanje tranzitnih gostiju, privlačenje turista usmjerenih na turističke potencijale LAG-a
3. nedovoljni ugostiteljski kapaciteti, slaba ili neadekvatna gastronomska ponuda	3. potrebno ciljano proširenje i podizanje kvalitete gastronomske ponude
4. nepostojanje turističke zajednice	4. osnivanje TIC, TZ
5. neiskorištena kulturna i prirodna baština kao turistički potencijal (Mura-Natura 2000, tradicionalni zanati, tradicionalna jela)	5. osmišljavanje novih turističkih proizvoda i aktivnosti koji će uključiti potencijale kulturne i prirodne baštine
6. nedovoljno razvijeni posebni oblici turizma; sportski (aerodrom), lovni i ribolovni turizam	6. osmišljavanje novih oblika turizma, proširenje sletne staze na sportskom aerodromu, obnova lovačkih, ribičkih domova i dogradnja sa smještajnim kapacitetima
7. nepostojanje sustava posjećivanja prirode, nepostojanje kvalitetnih tematskih staza vezanih uz prirodne vrijednosti	7. izrada sustava posjećivanja prirodnih vrijednosti, formiranje tematskih staza (jedinstven način označavanja)

1.3. Demografske i socijalne značajke područja

Demografski resursi iznimno su važna komponenta određenog prostora, posebno u društveno-gospodarskom smislu, jer su stanovništvo i demografska obilježja stanovništva osnova razvojnih procesa. U usporedbi s ostatkom Hrvatske, na županijskoj razini Međimurje je uglavnom prostor povoljnih demografskih obilježja i takva su obilježja uglavnom zamijećena na području LAG-a Središnje Međimurje. Analizom dostupnih demografskih podataka vidljivo je da LAG uglavnom pokazuje više vrijednosti od nacionalnih prosjeka (prirodni prirast i vitalni indeks). Tako je npr. prirodni prirast u 2011. pozitivan u 4 jedinice lokalne samouprave na području LAG-a (Grad Čakovec, Dekanovec, Mala Subotica, Pribislavec), iako je u laganom opadanju u odnosu na 2001.

Demografske i socijalne značajke područja LAG-a opisane su u nastavku i odnose se na kretanje broja stanovnika, dobnu strukturu stanovništva i radno sposobno stanovništvo, demografska kretanja, obrazovnu strukturu i školstvo.

1.3.1. Kretanje broja stanovnika po općinama/gradu

Na području LAG-a prema posljednjem popisu stanovništva registrirano je 47750 stanovnika, od čega 24691 žena (51,79%) i 23059 muškaraca (48,29%). Pregledom broja stanovništva po popisima od 1981. pa do 2011. prikazanom u donjoj tablici uglavnom se bilježi pad broja stanovnika. Jedina iznimka u kretanju broja stanovnika je Grad Čakovec, gdje se bilježi porast broja stanovnika u 1991. i 2001., no taj je pozitivan trend zaustavljen nakon 2001.

Međimurska županija je županija s najvećim brojem romske populacije u Republici Hrvatskoj. S obzirom da Županija ulaže znatne napore za učinkovitu integraciju ove skupine

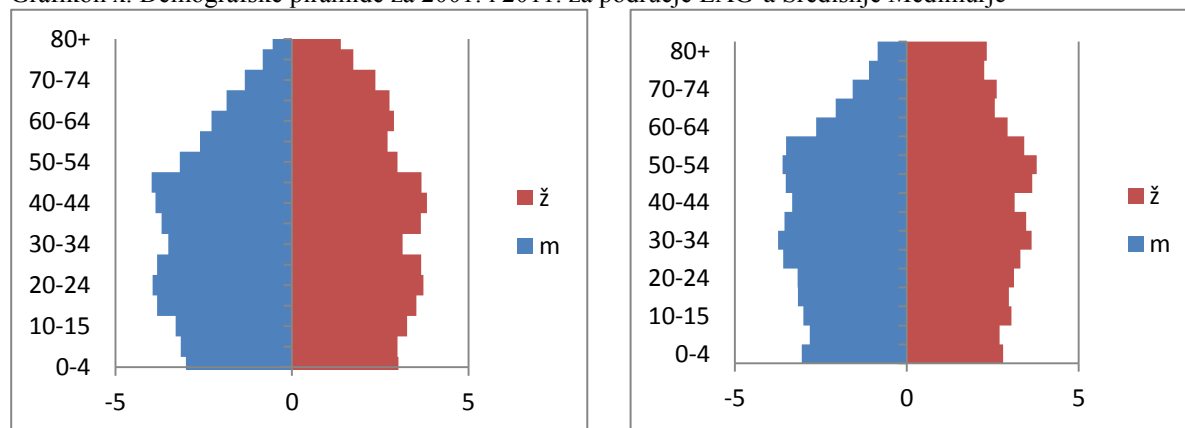
(obrazovni programi, uređenje infrastrukture u romskim naseljima) u aneksu 16. izdvajamo podatke o njihovom broju te o broju pripadnika ostalih nacionalnih manjina. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz Popisa stanovništva 2011., na prostoru LAG-a registrirano je 3 325 pripadnika nacionalnih manjina. Najzastupljenija nacionalna manjina na prostoru LAG-a su Romi. Registrirano je 2 668 pripadnika romske nacionalne manjine. Najveći broj Roma zabilježen je u gradu Čakovcu (1 039), općini Mala Subotica (694) te općini Pribislavec (608). Od ostalih nacionalnih manjina najzastupljeniji su Srbi, Rusi, Slovenci.

S obzirom da je Međimurska županija županija s najvišom prevalencijom invaliditeta u dječjoj dobi, u aneksu 17. prikazujemo podatke o broju osoba s invaliditetom. Posljednji dostupni podaci su podaci iz popisa stanovništva 2001. Na području LAG-a Središnje Međimurje tada je bilo registrirano 3 618 osoba s invaliditetom.

1.3.2. Dobna struktura stanovništva

Kako je stanovništvo, uz materijalne čimbenike, pretpostavka društveno gospodarskog razvitka određenog područja važno je pratiti njegovu demografsku strukturu. Struktura stanovništva važna je i zbog analize ekonomskih kretanja jer utječe na obujam i tijek proizvodnje, raspodijele i potrošnje. Iz dobne piramide za područje LAG-a, možemo vidjeti da najveći udio u starosnoj strukturi stanovništva, 55,53% čini zrelo stanovništvo (osobe od 20 – 59 godina). Udio mladog stanovništva (0-19) iznosi 23,55%, a starog (osobe starije od 60 godina) 20,92%. Uža baza piramide ukazuje na pad nataliteta i potencijalno starenje stanovništva na području LAG-a.

Grafikon x. Demografske piramide za 2001. i 2011. za područje LAG-a Središnje Međimurje

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2011.

Podaci za 2011. godinu pokazuju da se u usporedbi s 2001. godinom, broj mladog stanovništva smanjio za 2,52%, dok je u isto vrijeme broj starog stanovništva porastao sa 17,97% na 20,92%.

1.3.3. Radno sposobno stanovništvo

Radno sposobno stanovništvo predstavlja demografski okvir za tržište rada i pokazuje broj pripadnika starosnih skupina između 15. i 64. godine života. Kao što prikazuje donja tablica/graf, prema podacima iz 2011. na području LAG-a ukupno je 32 103 stanovnika koji čine radni kontingent, od čega je 16 159 muškaraca (50,33%) i 15 944 žena (49,66%).

Tablica x: Radno sposobno stanovništvo na području LAG-a Središnje Međimurje

POPIS NASELJA	UKUPNO	MUŠKARCI	ŽENE	% (NASELJE)	% (LAG)
Belica	2 144	1 096	1 048	m 51,11% / ž 48,88%	m 50,33% / ž 49,66%
Čakovec	18 468	9 165	9 303	m 49,62% / ž 50,37%	
Dekanovec	515	250	265	m 48,54% / ž 51,45%	
Domašinec	1 439	714	725	m 49,61% / ž 50,38%	
Mala Subotica	3 496	1 779	1 717	m 50,88% / ž 49,11%	
Podturen	2 616	1 387	1 229	m 53,01% / ž 46,98%	
Pribislavec	2 037	1 034	1 003	m 50,76% / ž 49,23%	
Vratišinec	1 388	734	654	m 52,88% / ž 47,11%	
UKUPNO	32 103	16 159	15 944		

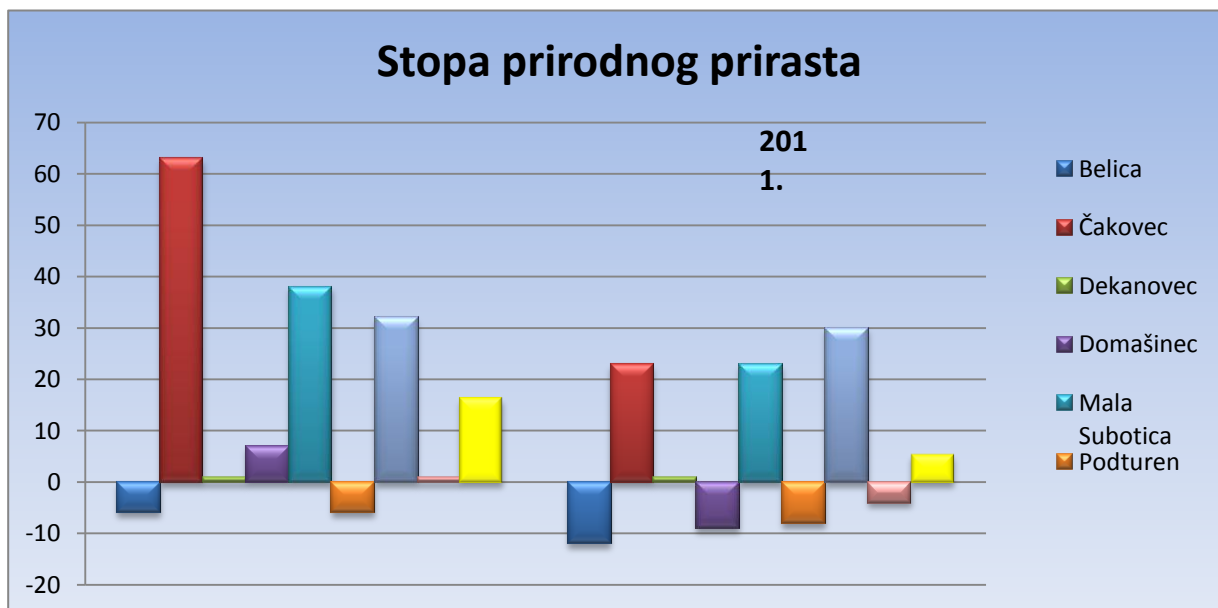
Izvor: izračunato prema podacima DZS-a, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2011.

1.3.4. Demografska kretanja

1.3.4.1. Prirodni prirast

Kada se uspoređuje razlika između broja živorođene djece i broja umrlih osoba (prirodni prirast) za 2001. i 2011. na području cijelog LAG-a uočavamo veći ili manji pad prirodnog prirasta. Iako je u opadanju s obzirom na stanje s 2001. prirodni prirast u 4 jedinice lokalne samouprave je pozitivan - grad Čakovec, općina Dekanovec, općina Mala Subotica i općina Pribislavec. Negativan prirodni prirast bilježi se u ostale 4 jedinice lokalne samouprave – općina Belica, općina Domašinec, općina Podturen i općina Vratišinec). Kao što je vidljivo iz donjeg grafa, kontinuirani negativni prirodni prirast vidljiv je na području općine Belica (2001. = -6; 2011. = -12) i općine Podturen (2001. = -6; 2011. = -8). Jedina općina u kojoj nije došlo do promjene prirodnog prirasta je općina Dekanovec (2001. = 1; 2011. = 1). Usporedbom prirodnog prirasta u 2011. za područje cijelog LAG-a i prirodnog prirasta u 2011. na nacionalnoj razini dobiveni su sljedeći podaci: 5,5 za LAG i -2,2 za RH što ukazuje da područje LAG-a ima povoljnija prirodna kretanja nego nacionalni prosjek. Stope prirodnog prirasta prikazane su u slijedećem grafikonu, dok je tablica s vrijednostima po općinama dostupna u aneksu 18. LRS-a.

Grafikon x: Prirodni prirast na području LAG-a Središnje Međimurje u 2001. i 2011.

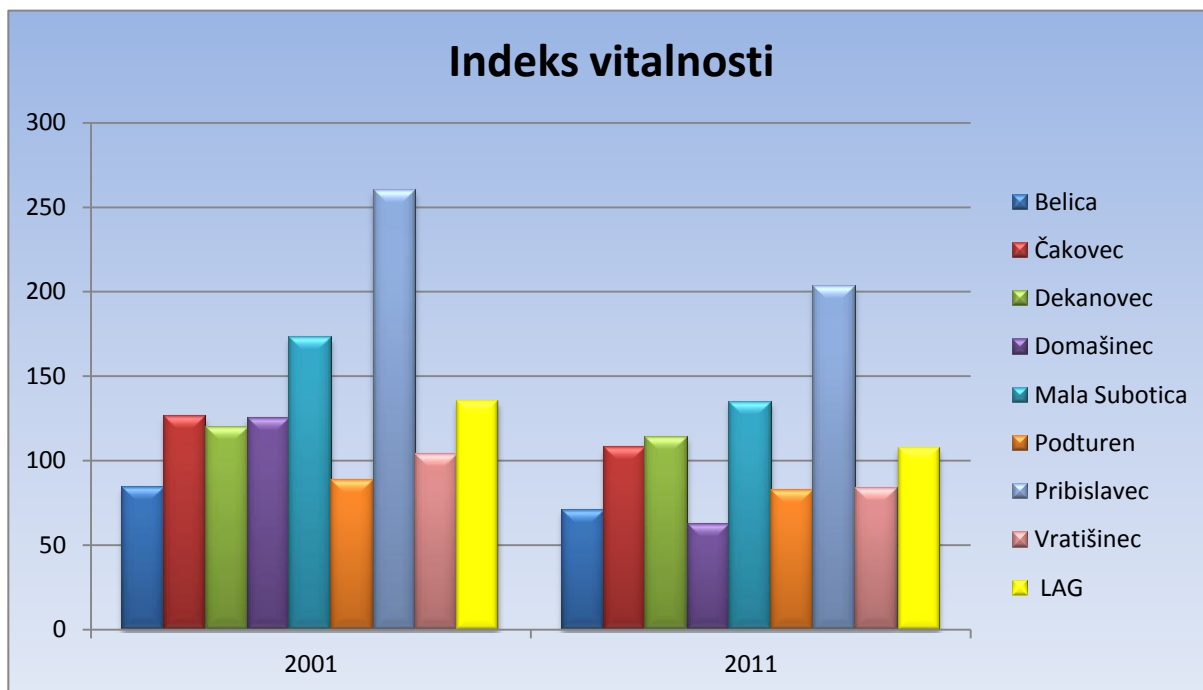

Izvor: Izrada autora prema: Državni zavod za statistiku; Priopćenja i Statistička izvješća; program publiciranja za 2002. i 2012.; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2001. i 2011.; br. 7.1.1.

1.3.4.2. Vitalni indeks

Donji grafikon prikazuje vitalne indekse za područje LAG-a u 2001. i 2011. Prema tim podacima uočen je pad broja živorođenih na 100 umrlih osoba na području cijelog LAG-a. Izraziti pad vitalnog indeksa bilježi se u općini Domašinec i (2001. = 125; 2011. = 62,5) i u općini Pribislavec (2001. = 260; 2011. = 203,4). Iako bilježi izraziti pad vitalnog indeksa, upravo je općina Pribislavec općina s daleko najvišim brojem živorođenih na 100 umrlih osoba. Relativno stabilan vitalni indeks bilježi se u općini Dekanovec (2001. = 120; 2011. = 114,3), općini Podturen (2001. = 88,7; 2011. = 82,2), općini Belica (2001. = 84,2; 2011. = 70,7) i Gradu Čakovcu (2001. = 84,2; 2011. = 70,7). Mora se naglasiti da iako je vitalni indeks u padu, ukoliko uspoređujemo 2001. i 2011., prosječna vrijednost vitalnog indeksa za cijeli LAG (kao i gotovo sve pojedinačne vrijednosti vitalnog indeksa – osim općine Belica i općine Domašinec) visoko je iznad nacionalnog prosjeka (LAG - 107,39; RH - 80,7). Tablica s vrijednostima po općinama dostupna u aneksu 18. LRS-a.

Grafikon x. Indeks vitalnosti na području LAG-a Središnje Međimurje u 2001. i 2011.

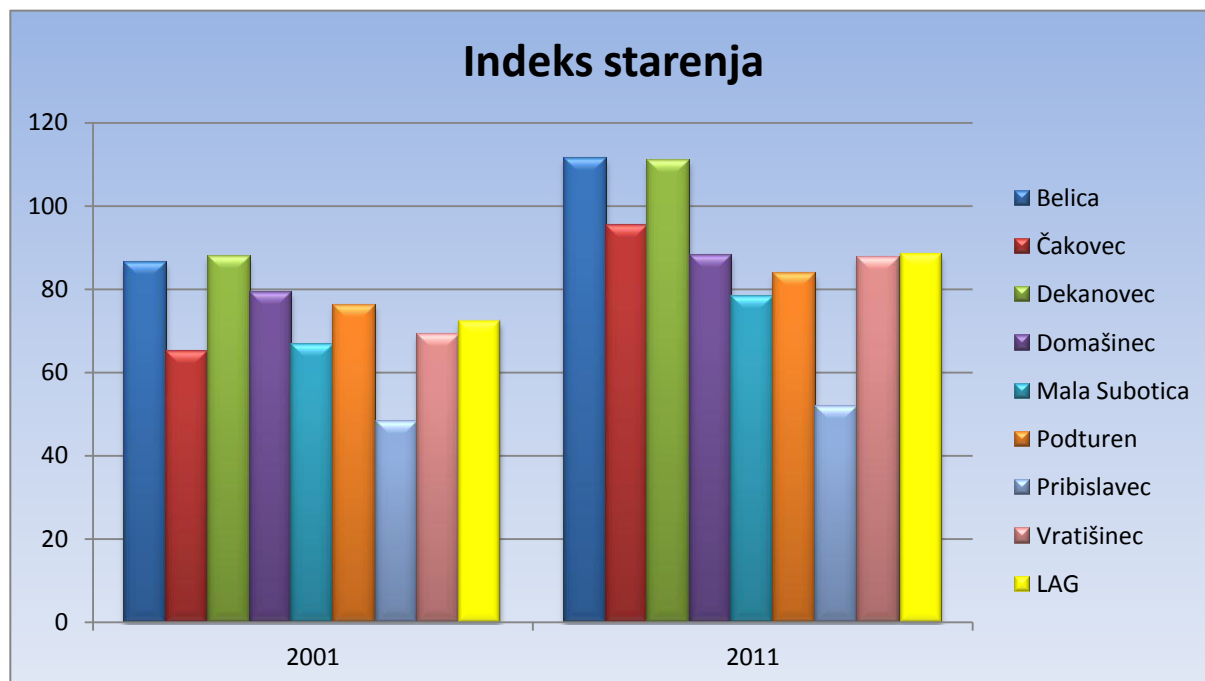

Izvor: Izrada autora prema: Državni zavod za statistiku; Priopćenja i Statistička izvješća; programu publiciranja za 2002. i 2012.; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2001. i 2011.; br. 7.1.1

1.3.4.3. Indeks starenja

Usporedba indeksa starenja (odnosa broja stanovnika starih 60 i više godina prema broju stanovnika u dobi od 0 do 19 godina) **grafikon x** pokazuje stalni porast udjela starog stanovništva na području gotovo cijelog LAG-a za 2001. i 2011. Izrazito stare općine su općina Belica (2001. = 111,4) i općina Dekanovec (2001. = 111). Iako indeks starenja nema tendenciju pada, u određenim općinama omjeri starog i mladog kontingenta relativno su stabilni: općina Pribislavec (2001. = 48,1; 2011. = 51,9), općina Podturen (2001. = 76,2; 2011. = 83,7) i općina Domašinec (2001. = 79,4; 2011. = 88,2). Usporedbom indeksa starenja za područje cijelog LAG-a i indeksa starenja na nacionalnoj razini za 2011. dobiveni su sljedeći podaci: 88,42 za LAG i 115 za RH, što ukazuje da područje LAG-a gledano u prosjeku slijedi globalni trend starenja stanovništva i da ima u prosjeku veći udio starog stanovništva u odnosu na mlađe stanovništvo nego što je to prosjek na razini države. Tablica s vrijednostima po općinama dostupna u ankesu 18. LRS-a.

Grafikon xy: Indeks starenja na području LAG-a Središnje Međimurje u 2001. i 2011.

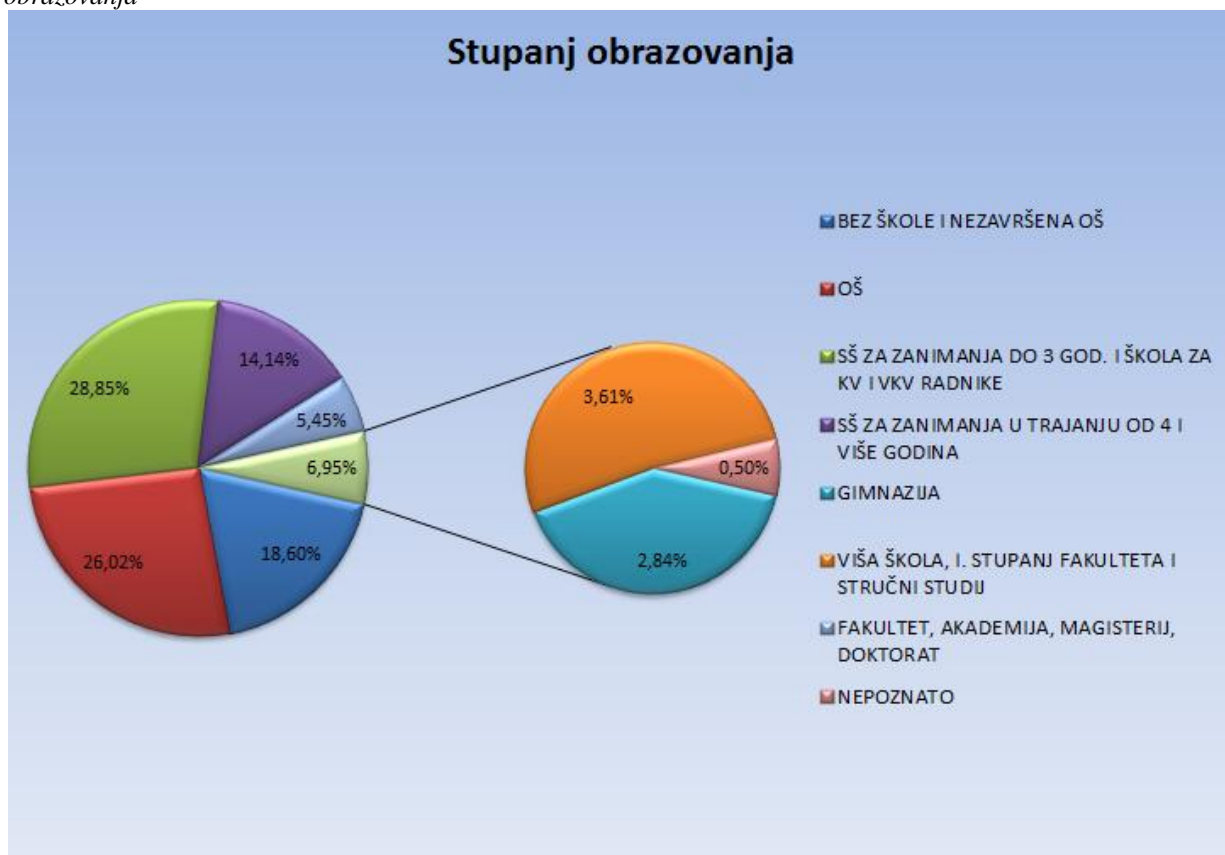
Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2011

1.3.5. Obrazovna struktura stanovništva

Prema posljednjim dostupnim podacima za obrazovnu strukturu iz Popisa stanovništva 2001. ukupni broj stanovnika na razini LAG-a bez škole i nezavršene osnovne škole je 7 539 (18,68%) od čega 2 797 muškaraca (37,10%) i 4 742 žena (62,90%). Završenu osnovnu školu ima 10 552 osoba (26,14%) od čega 6 467 (61,29%) žena i 4 085 (38,71%) muškaraca. Srednju školu za zanimanja do 3 g. i škola za KV i VKV radnike je završilo 11 698 osoba (28,98%) od čega 3 566 (30,49%) žena i 8 132 (69,52%) muškaraca. Srednju školu za zanimanja u trajanju od 4 i više godina završilo je 5 734 (14,20%) osoba, od čega 3 326 (58%) žena i 2 408 (42%) muškaraca. Gimnaziju je završilo 1 153 (2,85%) osoba, od toga 689 (59,76%) žena i 464 (40,24%) muškaraca. Višu školu, 1. stupanj fakulteta i stručni studij završilo je 1 468 (3,63%) osoba, od čega 800 (54,50%) žena i 668 (45,50%) muškaraca. Fakultete, akademije, magisterije, doktorate na području LAG-a završilo je ukupno 2 209 (5,47%) osoba, od čega 1 111 (50,30%) žena i 1 098 (49,70%) muškaraca.

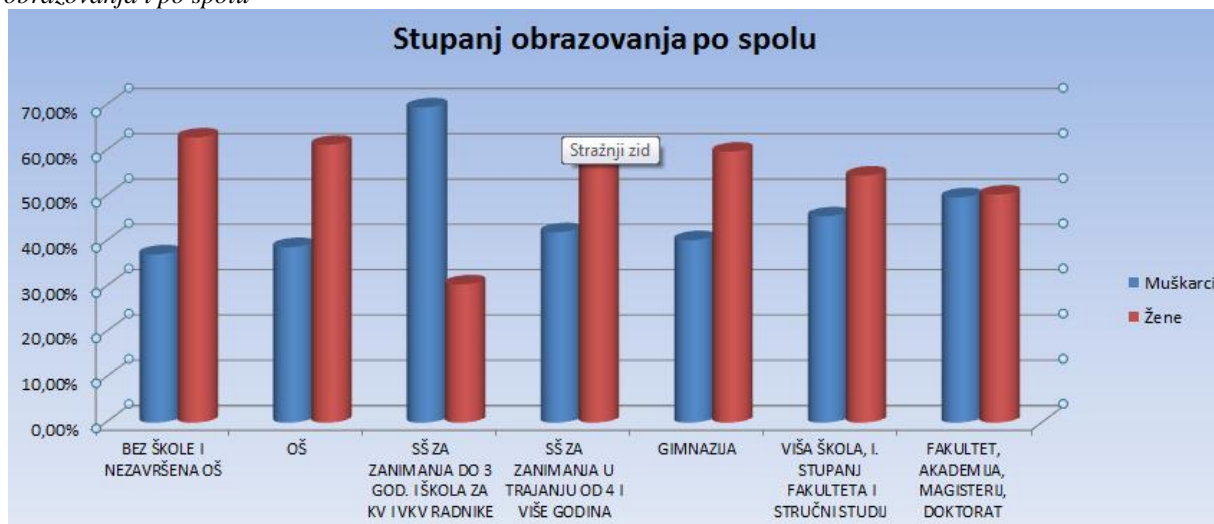
U analizama obrazovne strukture stanovništva na području LAG-a Središnje Međimurje osvrst je napravljen i na broj nepismenih osoba. Prema zadnjim dostupnim podacima iz Popisa stanovništva 2001. na području LAG-a zabilježena je niska razina nepismenosti (na području LAG-a 421 osoba). Najviše nepismenih osoba zabilježeno je na području općine Mala Subotica sa 112 nepismenih i to pretežno kod ženske populacije. Aneks 19. LRS-a sadrži i detaljnu tablicu koja prikazuje obrazovnu strukturu populacije.

Grafikon xy.: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Središnje Međimurje po stupnjevima obrazovanja

Izvor: Izrada autora prema: Državni zavod za statistiku; Popis stanovništva 2001.

Grafikon xy.: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Središnje Međimurje po stupnjevima obrazovanja i po spolu

Izvor: Izrada autora prema: Državni zavod za statistiku; Popis stanovništva 2001.

Problemi i potrebe za poboljšanje demografskih kretanja

Problemi	Potrebe
1. pad prirodnog prirasta (Belica,	1. stvaranje boljih uvjeta za život i rad

<p>Domašinec, Podturen i Vratišinec) i trend starenja stanovništva u određenim općinama</p> <p>2. neobrađeni podaci o obrazovnoj strukturi (2001-2011)</p> <p>3. nepostojanje podataka o povratku mladih nakon završenog školovanja</p> <p>4. nedovoljna razvijenost stambenih zona (Domašinec, Pribislavec)</p>	<p>mladih obitelji (otvaranje novih radnih mjesta, osiguranje infrastrukture)</p> <p>2. obrada podataka o obrazovnoj strukturi</p> <p>3. praćenje, usmjeravanje, usmjereni model stipendiranja, stvaranje baze podataka i praćenje stipendista</p> <p>4. izgradnja novih i dopunjavanje postojećih stambenih zona</p>
---	---

1.3.6. Školstvo

Uvodno

Mreža vrtića i osnovnih škola na području LAG-a je dobro organizirana. U LAG-u na relativno malom geografskom području djeluje i 6 srednjih škola, pa je ponuda srednjoškolskih programa bogata i raznovrsna. S dvije visokoobrazovne institucije, zatvara se obrazovna vertikalna na području LAG-a.

Jednosmjenska nastava kao trenutno važeći pedagoški standard u osnovnim školama i programi produženog boravka u većini škola u LAG-u nisu na raspolaganju. Isto vrijedi i za stručne timove sastavljene od psihologa, defektologa, logopeda i pedagoga.

1.3.6.1. Predškolsko obrazovanje

Na području LAG-a „Središnje Međimurje“ djeluje 9 vrtića s područnim odjelima te 1 područni odjel dječjeg katoličkog vrtića „Svete Male Terezije“ sestara Karmelićanki iz Zagreba u Belici, koje ukupno pohađa 1575 djece.² To su: DV Belica s područnim odjelom u Gardinovcu, DV „Jelenko“ Domašinec, DV „Dječja mašta“ Čakovec s područnim odjelima „Bambi“ u Čakovcu i „Pinokio“ u Sivici, DV Čakovec sa svojim područnim odjelima u Čakovcu, Ivanovcu, Novom Selu Rok, Mačkovcu, Šandorovcu i Kuršancu, DV „Potočnica“ Mala Subotica, DV „Loptica“ Čakovec, DV „Žibeki“ Čakovec s područnim odjelom u Pribislavcu, DV „Mala tratinčica“ Podturen i DV „Srčko“ Vratišinec.

U većini slučajeva radi se o privatnim vrtićima dok su grad ili općina navedeni kao osnivač DV Belica, DV Čakovec i DV „Potočnica“ Mala Subotica. Vrtići čiji su osnivač grad ili općina financiraju se kombinirano sredstvima iz gradskog ili općinskog proračuna i iz vlastitih sredstava roditelja.

Osim redovnih programa, programa predškole, programa učenja stranog jezika koje provodi velika većina vrtića, na području LAG-a posebno se izdvajaju sljedeći programi: Waldorfska pedagogija u područnom odjelu „Cipelica“ DV Čakovec, Montessori skupina u područnom odjelu „Maslačak“ DV Čakovec, te program za djecu romske nacionalne manjine koji se provodi u područnim odjelima „Cvrčak“, „Pirgo“, „Mrav“, „Zvijezdice“ i „Maslačak“ DV Čakovec. Područni odjel „Krijesnice“ DV Čakovec provodi program vjerskog katoličkog odgoja. U DV Čakovec djeluju i jaslice za djecu od 1. godine života.

Prema podacima dostavljenima autorima strategije kapaciteti vrtića i jaslica na području LAG-a ne uspijevaju zadovoljiti potrebe za prihvatom djece.

² Podaci za pedagošku godinu 2012./2013.

1.3.6.2. Osnovnoškolsko obrazovanje³

U 8 mjesta postoji osnovna škola, a u 12 mjesta područna škola. Samo na području grada Čakovca djeluje 5 osnovnih škola i 2 područne škole I. OŠ Čakovec, a u gradu djeluje i Centar za odgoj i obrazovanje kao posebna odgojno - obrazovna ustanova za učenike s većim teškoćama u razvoju. Na području LAG-a „Središnje Međimurje“ nalaze se i 2 područne škole, PŠ Mačkovec i PŠ Žiškovec, koje pripadaju matičnoj školi OŠ „Petar Zrinski“ Šenkovec sa sjedištem u LAG-u „Međimurski doli i bregi“.

Prema podacima Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i sport Međimurske županije, u školskoj godini 2012./2013. ukupno 4.234 djece je u sustavu osnovnoškolskog obrazovanja.

U 2011. godini s radom su započeli centri izvrsnosti za učenike viših razreda osnovnih škola te učenike srednjih škola s područja prirodnih znanosti, matematike i informatike te hrvatskog i stranih jezika. 2010. godine pokrenuta je prva Ljetna tvornica znanosti kao set znanstveno-edukativnih radionica s ciljem popularizacije znanosti. Od ove godine kreću i smotre istraživačkih radova učenika. Jednosmjenska nastava organizirana je u 7 osnovnih škola od ukupno 20 koliko ih ima na području LAG-a. Riječ je o ovim školama: II. OŠ Čakovec, OŠ Dr. Vinka Žganca Vratišinec, PŠ Gardinovec, OŠ Tomaša Goričanca Mala Subotica, OŠ Podturen, PŠ Miklavec, PŠ Turčišće.

I., II. I III. osnovna škola u Čakovcu imaju program produženog boravka djece, a OŠ Mala Subotica program produženog boravka za romsku djecu. Program produženog boravka za učenike od 1. do 4. razreda koji nisu upisani u program produženog boravka u osnovnoj školi nudi i Jezično edukativni centar i ustanova Didasko iz Čakovca.

U aneksu 20. dat je prikaz broja učenika po školama i područnim školama, zasebno za 1. – 4. razred i za 5. – 8. razred te ukupan broj djece. U većini škola koje su matične škole s područnim školama, u višim razredima dolazi do povećanja broja djece zbog pripajanja djece iz područnih škola.

1.3.6.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Na području LAG-a djeluje 6 srednjih škola, sve sa sjedištem u Čakovcu: Gimnazija Josipa Slavenskog, Ekonomska i trgovačka škola Čakovec, Gopodarska škola Čakovec, Graditeljska škola Čakovec, Tehnička škola Čakovec i Srednja škola Čakovec.

U školskoj godini 2012./2013. ukupan broj učenika u svim srednjim školama na području LAG-a iznosio je 3267.

Za strukovne škole karakteristična je promjena usmjerenja koje škole nude, odnosno, usklađivanje s potrebama na regionalnom tržištu rada. Pregled novih zanimanja, odnosno, ukidanje određenih zanimanja, dat je za svaku školu zasebno. Obrtnička komora Međimurske županije stipendira učenike deficitarnih zvanja mjesečnim stipendijama. Na godišnjoj razini dodjeljuje se tridesetak stipendija. U 2012. stipendiran je najveći broj učenika u zvanjima krojač, kuhar i bravar.

Aneks 21. LRS-a sadrži detaljne podatke o broju učenika u srednjim školama na području LAG-a.

³ Podaci za školsku godinu 2012./2013.

1.3.6.4. Visokoškolsko obrazovanje

Na području LAG-a djeluju dvije visokoškolske ustanove – Međimursko veleučilište u Čakovcu i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek u Čakovcu. U akademskoj godini 2012./2013. na području LAG-a studira ukupno 1105 studenata. Ne postoji studentski dom kao ni neki drugi oblik organiziranog studentskog smještaja (djelomično su studenti smješteni u učeničkim domovima), a studentska prehrana organizira se na neadekvatan način u prostorno izdvojenom restoranu te teško dostupnom za studente u vrijeme pauzi od predavanja.

Sve jedinice lokalne i regionalne samouprave na području LAG-a u proračunu izdvajaju sredstva za stipendiranje studenata. Promatrano unatrag tri godine, broj stipendija i iznos predviđen za stipendiranje u većini JRLS-a bilježe porast. Općina Pribislavec je gotovo udvostručila iznos za stipendiranje studenata u odnosu na 2009./2010. te je jedina općina na području LAG-a koja je sve zamolbe za stipendiranjem pozitivno riješila. Daleko najveći broj studenata uz Grad Čakovec, stipendira općina Podturen (preko 70 studenata godišnje).

Međimursko veleučilište osnovano je 2007., a u ponudi ima stručne studije iz sektora računarstva (smjerovi Programsko inženjerstvo i Inženjerstvo računalnih sustava i mreža), menadžmenta turizma i sporta (smjerovi Menadžment turizma i Menadžment sporta), graditeljstva i proizvodnog strojarstva (zajednički studij s Veleučilištem u Varaždinu), te od akademske godine 2012./2013. i sektora održivog razvoja (smjerovi Održiva gradnja, Termotehničko inženjerstvo i Inženjerstvo zaštite okoliša). U akademskoj godini 2012./2013. na Međimurskom veleučilištu studira ukupno 643 studenata iz cijele Hrvatske.

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek u Čakovcu provodi sveučilišni integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij s modulima: hrvatski jezik, informatika te odgojne znanosti, kao i stručni preddiplomski studij predškolskog odgoja. Od ak. godine 2011./2012. provodi se i sveučilišni preddiplomski studij rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Ukupno 462 studenta studiraju na ovom fakultetu. U ak. godini 2010./2011. Učiteljski fakultet provodio je i pedagoško-psihološku naobrazbu sa 61 polaznikom.

Pregled broja studenata u ustanovama za visokoškolsko obrazovanje školama na području LAG-a dat je u aneksu 22. LRS-a.

1.3.6.5. Cijelo životno učenje

Na području LAG-a postoji širok dijapazon programa prekvalifikacije i dokvalifikacije za odrasle polaznike. Ponuda programa varira iz godine u godinu, ovisno o aktualnim potrebama na tržištu rada. Osim Pučkog otvorenog učilišta Čakovec i Pučkog otvorenog učilišta Novak iz Male Subotice, programe obrazovanja odraslih nude i srednje strukovne škole s područja svog djelovanja: Gospodarska škola, Tehnička škola, Graditeljska škola te Ekonomska i trgovačka škola. Često se programi organiziraju u dogovoru s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje koji u velikom broju slučajeva i plaća školovanje kroz zavodske mjere. U primjeru srednjih škola, programi obrazovanja odraslih nude se i kroz EU projekte. Na području LAG-a nude se certificirani programi obrazovanja u sljedećim obrazovnim sektorima (zajednička lista programa za stjecanje srednje stručne spreme i prekvalifikacije, programa osposobljavanja i programa usavršavanja). Popis dostupnih programa nalazi se u aneksu 23. LRS-a.

Razvojni problem i potrebe u obrazovanju

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
<ol style="list-style-type: none"> 1. neadekvatni prostori škola i vrtića (Pribislavec, Čakovec) 2. neprovođenje jednosmjenske nastave 3. nepostojanje prostora za sportske aktivnosti (neadekvatni prostor sportskih dvorana (Domašinec, Pribislavec) 4. izrazito ograničeni kapaciteti u vrtićima i jaslicama 5. nepostojanje specifičnih dodatnih programa cijeloživotnog obrazovanja koje zahtjeva tržište rada ili za posebne ciljne skupine (učenike s posebnim potrebama, darovite učenike) 6. loše organizirano vrijeme učenika nakon nastave 7. nepostojanje studentskog doma u Čakovcu 8. neadekvatno riješena studentska prehrana 9. nedostatak stručnih timova u obrazovnim ustanovama 	<ol style="list-style-type: none"> 1. obnova, izgradnja, izmještanje, dogradnja i/ili opremanje škola i vrtića 2. stvaranje uvjeta za provedbu jednosmjenske nastave 3. izgradnja školskih sportskih dvorana 4. proširenje vrtića u svrhu prihvata većeg broja djece i otvaranja jaslica 5. izrada specifičnih dodatnih programa cijeloživotnog obrazovanja prema ciljnim skupinama i potrebama na tržištu rada 6. uvođenje produženog boravka u škole 7. izgradnja studentskog doma u Čakovcu 8. izgradnja studentske menze u blizini MEV-a i Učiteljskog fakulteta 9. stvarnja materijalnih i ljudskih kapaciteta za osiguravanje stručnih timova u školama i vrtićima

2. SWOT analiza razvojnih mogućnosti područja (postojeće snage i slabosti te prilike i prijetnje za razvoj)

SNAGE	SLABOSTI
<p>Relativno dobro razvijena komunalna infrastruktura, s iznimkom odvodnje</p> <p>Širok spektar programa obrazovanja (osnovne i srednje škole, visoka učilišta, ustanove za cjeloživotno obrazovanje)</p> <p>Dostupnost usluga, primarne zdravstvene zaštite, ljekarni</p> <p>Velik broj udruga i prostora za njihovo djelovanje</p> <p>Prometni položaj i prometna povezanost (autocesta)</p> <p>Klimatsko-reljefni uvjeti pogodni su za poljoprivrednu proizvodnju – posebice krumpir</p> <p>Dostupnost gospodarskih zona</p> <p>Tradicija prerađivačke industrije i obrtništva (posebice metalurški sektor)</p> <p>Snažan IT sektor koji bilježi konstantan rast</p> <p>Izvozno orijentiran gospodarski sektor</p> <p>Brojna materijalna kulturna dobra (dvorci, sakralni objekti, etnozbirke...)</p> <p>Velik broj kulturnih društava i cjelogodišnjih kulturnih manifestacija</p> <p>Uređen sustav prikupljanja otpada</p>	<p>Nije izgrađen cjelovit sustav odvodnje</p> <p>Nisu dovršene plinske mreže, električne mreže, javna rasvjeta</p> <p>Neadekvatna uređenost županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta</p> <p>Neadekvatni prostori i oprema za skrb o starijima</p> <p>Nedostatni prostori i oprema za skrb o djeci i</p> <p>Nedostatan broj sportsko-rekreacijskih centara</p> <p>Nepostojanje studentskog doma / menze</p> <p>usitnjenost poljoprivrednih površina</p> <p>Nepostojanje sustava navodnjavanja</p> <p>Nedostatak kapaciteta i korištenja modernih tehnologija u poljoprivrednoj proizvodnji</p> <p>Niska obrazovna struktura-niski dohotci-niska dodana vrijednost</p> <p>Nepostojanje modela poticanja poduzetništva</p> <p>Nedovoljna suradnja i umrežavanje u gospodarskom javnom i gospodarskom sektoru</p> <p>Nedovoljni smještajni, ugostiteljski kapaciteti i gastronomska ponuda</p> <p>Nesređenost zemljišnih knjiga, legalnost gradnje</p> <p>Divlja odlagališta otpada, spora sanacija odlagališta otpada</p> <p>Neiskorišten potencijal kulturne, povijesne i prirodne baštine</p> <p>Sustav upravljanja prirodnom baštinom nije u skladu s potrebama</p> <p>Neadekvatna zaštita spomenika materijalne (graditeljske) baštine</p> <p>Nedostatak prostora za promociju i očuvanje materijalne i nematerijalne kulturne baštine</p>

PRILIKE	PRIJETNJE
<p>Mogućnosti financiranja komunalne infrastrukture iz fondova EU (odvodnja i počišćivanje otpadnih voda)</p> <p>Pozitivni učinci izgradnje sustava odvodnje u smislu povećanja zdravlja populacije te atraktivnosti turističkih zanimljivosti</p> <p>Diversifikacija poslovnih aktivnosti</p> <p>Zadržavanje tranzitnih gostiju</p> <p>Nacionalni i EU izvori financiranja poljoprivrede, poduzetništva i turizma</p> <p>Iskoristiti prirodnu i kulturnu baštinu, gastronomiju te lovni i ribolovni turizam u ponudi</p> <p>Prelazak na nove tehnologije, povezivanje gospodarstvenika s znanstveno istraživačkim institucijama i ulaganja u R&D</p> <p>Razvoj kvalitete, preuzimanje normi i sustava označavanja</p> <p>Zaštita i revitalizacija prirodno-kulturne baštine</p> <p>Podizanje svijesti pučanstva o prirodnim i kulturnim vrijednostima, nužnosti sakupljanja i selekcije otpada</p> <p>Povećanje udjela OIE</p>	<p>Demografske promjene i starenje stanovništva</p> <p>Moguća su povećanja cijena korištenja komunalne infrastrukture</p> <p>Daljnje gubljenje značaja željeznice i drugih oblika javnog prijevoza</p> <p>Gospodarska situaciju u svijetu i u RH</p> <p>Centralizacija gospodarskih aktivnosti</p> <p>Smanjena mogućnost restrukturiranja i prilagodbe gospodarstva na nove uvjete poslovanja</p> <p>Neravnoteža na tržištu rada</p> <p>Veća privlačnost drugih zemalja i s većim dohotkom</p> <p>Zagađenje okoliša kao rezultat neadekvatnog sustava odvodnje otpadnih voda</p> <p>Snižavanje kvalitete okoliša uslijed vanjskih čimbenika</p>

3. Razvojna vizija

Razvojna vizija LAG-a Središnje Međimurje glasi:

“Na tradicionalnim vrijednostima našeg kraja, mudrosti suživota s prirodom naših starih koji su cijenili svu njezinu ljepotu i bogatstvo te spoju sa suvremenim idejama gospodarskog i opće društvenog okruženja samoodrživa smo zajednica ugodna za život.”

3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja (dugoročni ciljevi poželjni)

Razvojni ciljevi		
1. Stvaranje preduvjeta za dostizanje visoke kvalitete života	2. Intenzivniji razvoj gospodarstva	3. Očuvanje postojećih prirodnih i kulturnih vrijednosti u ekološkoj i samoodrživoj zajednici

1. Stvaranje preduvjeta za dostizanje visoke kvalitete života

Razvojni cilj se odnosi na uređenje područja LAG-a u smislu osiguravanja ravnomjernog razvitka i potrebnog dovršetka cjelovitog sustava komunalne i društvene infrastrukture te razvoja ljudskih potencijala. U tom smislu, ovaj je dugoročni cilj usmjeren konvergenciji kvalitete života na području LAG-a prema standardima zajednice.

Kako bi se omogućila spomenuta konvergencija potrebno je pristupiti uređenju komunalne infrastrukture poput odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, uređenju javnih cesta i putova, biciklističkih i pješačkih staza, javnih parkirališta te društvene infrastrukture poput prostora primarne zdravstvene zaštite, škola i školskih sportskih dvorana, vrtića, staračkih domova, sportsko-rekreacijskih centara u ruralnim područjima te studentskog doma i studentske prehrane te ostale infrastrukture koja će podupirati razvoj područja.

Osim samog razvoja fizičke tj. komunalne i društvene infrastrukture koji predstavljaju materijalni kapital, s ciljem ukupnog razvoja područja proizlazi potreba izgradnje i unapređenja ljudskog kapitala koji će biti potpora kvalitetnom razvoju. Ista mjera predstavlja podizanje razine obrazovanja, razvoj ključnih vještina stanovništva te politiku ciljanog utjecaja na tržište rada.

2. Intenzivniji razvoj gospodarstva

Glavni smjerovi razvoja koji su identificirani kao ključni za razvoj gospodarskog života područja su poljoprivreda, malo i srednje poduzetništvo s naglaskom na prerađivačku industriju te naposljetku turizam koji je još uvijek grana u razvoju.

Područje koje obuhvaća LAG „Središnje Međimurje“ karakteristično je po jakoj poduzetničkoj tradiciji koje se prije svega temelji na razvijenoj i izvozno orijentiranoj prerađivačkoj industriji te intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Međutim, produktivnost ne raste po zadovoljavajućim stopama što za utjecaj ima opadanje konkurentnosti područja. Kroz javna ulaganja u R&D stvoreni su preduvjeti za inovativne industrije, razvoj visokotehnoloških proizvoda i proizvoda veće dodane vrijednosti, međutim izostaje prihvaćanje i prijenos takve prakse u privatni sektor. Također je potrebno s ciljem otvaranja novih tržišta

nakon ulaska u EU raditi na tome da poduzetnički sektor prihvati i implementira sustave kvalitete i normiranja kako bi bio konkurentan na zajedničkom tržištu.

Smjer razvoja kontinentalnog turizma može se i mora bazirati na uključivanju prirodnih i kulturnih dobara u turističku ponudu od kojih je najveći dio neadekvatno iskorišten. Osim toga, zamjetan je nedostatak kvalitetnih smještajnih i ponuđača gastronomskih specijaliteta u području.

Cjelokupno područje karakteriziraju izrazito niski dohodci stanovništva, pogotovo u dijelovima koja su izrazito ruralna i imaju stariju populaciju što u konačnici smanjuje domaću potražnju i time stvara prepreke rastu. Stoga su sve mjere i aktivnosti ovog cilja usmjerene prije svega prema smanjenju nezaposlenosti, povećanju mogućnosti zapošljavanja i povećanju dohotka stanovništva.

3. Očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti u ekološkoj i samoodrživoj zajednici

Područje je veoma bogato prirodnom baštinom te je cilj ove strategije očuvanje tih vrednota područja za buduće naraštaje. Naime, rubno južno i sjeverno područje LAG-a se nalazi u području Regionalnog parka Mura-Drava, koje će ulaskom u EU postati dio europske mreže Natura 2000. Jedan od glavnih aspekata ove strategije je pripremiti se za posebne uvjete gospodarenja koji će se morati provoditi unutar tih područja.

Kulturno povijesna baština područja također je veoma bogata te postoji obilje materijalnih spomenika kulturno povijesne baštine, ali i veoma velik, a istodobno neiskorišten potencijal za zaštitu nematerijalne kulturne baštine.

S ciljem očuvanja spomenutih vrednota proizlaze potrebe koje se odnose na sanaciju postojećih i divljih odlagališta otpada, edukaciju populacije o selekciji otpada, održivom načinu upravljanja zemljištem te mjere koje potiču projekte obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti.

3.2. Opis mjera za dostizanje ciljeva uključujući definiranje korisnika i kriterija prihvatljivosti

1. Stvaranje preduvjeta za dostizanje visoke kvalitete života			2. Intenzivniji razvoj gospodarstva			3. Očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti u ekološkoj i samoodrživoj zajednici	
1.1. Uređenje komunalne infrastrukture	1.2. Uređenje društvene infrastrukture	1.3. Potpora razvoju ljudskih resursa	2.1. Podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje	2.2. Potpora malom i srednjem poduzetništvu	2.3. Razvoj kontinentalnog turizma	3.1. Zaštita okoliša i očuvanje postojeće prirodne i kulturne baštine	3.2. Obnovljivi izvori energije i energetska učinkovitost
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izgradnja i uređenje sustava za odvodnju i počišćivanje otpadnih voda ▪ Povećanje dostupnosti svih vrsta komunalnih usluga u svim područjima LAG-a ▪ Izgradnja i uređenje prometne infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stvaranje preduvjeta za kvalitetan predškolski, školski odgoj i visoko obrazovanje ▪ Izgradnja infrastrukture za skrb o bolesnima, starijima i nemoćnima ▪ Izgradnja infrastrukture za sport i rekreaciju ▪ Uređenje i dostupnost prostora za kulturno-društvene djelatnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podizanje opće razine obrazovanja ▪ Usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada ▪ Poticanje cijelo životnog učenja ▪ Podizanje kompetencija ugroženih skupina 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poticanje efikasnijeg i održivog korištenja zemljišta ▪ Poticanje ulaganja u nove tehnologije primarnu proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda ▪ Poticanje ekološke poljoprivrede ▪ Poticanje udruživanja poljoprivrednika ▪ Edukacija poljoprivrednika 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Razvoj poduzetničke infrastrukture ▪ Poticanje uvođenja novih tehnologija, proizvodnje s višom dodanom vrijednošću, certifikacije i standardizacije ▪ Restrukturiranje i nisko dohodovnih djelatnosti ▪ Potpora udruživanju i zajedničkom nastupu malih i srednjih poduzetnika 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Podizanje razine kvalitete turističke ponude ▪ Uključivanje prirodnih i kulturnih vrijednosti u turističku ponudu ▪ Zajednička promocija turističkog proizvoda 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poboljšanje kvalitete okoliša ▪ Unapređenje sustava zaštite okoliša ▪ Zaštita prirodne i kulturne baštine ▪ Podizanje brige i svijesti stanovništva prema okolišu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Potpora i promocija projekata obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti ▪ Povećanje energetske učinkovitosti u javnim zgradama

Cilj:	1. Stvaranje preduvjeta za dostizanje visoke kvalitete života
Prioritet:	1.1. Uređenje komunalne infrastrukture
Mjere:	1.1.1. Izgradnja i uređenje sustava za odvodnju i počišćavanje otpadnih voda 1.1.2. Povećanje dostupnosti svih vrsta komunalnih usluga u svim područjima LAG-a 1.1.3. Izgradnja i uređenje prometne infrastrukture
Obrazloženje mjera:	Ova se mjere odnose na uređenje, izgradnju i/ili dovršetak izgradnje svih vrsta komunalne infrastrukture. Uključuje prije svega rješavanje pitanja odvodnje i pročišćavanja otpadnih koja je identificirana kao jedna od glavnih potreba u svim općinama članicama LAG-a. Ostala komunalna infrastruktura je relativno dobro izgrađena (plinska mreža, javna rasvjeta, magistralni el. vodovi) u svim područjima, ali je istu potrebno dovršiti te ju učiniti dostupnim u svim dijelovima LAG-a, uključujući i Romska naselja u kojima je situacija s komunalnom opremljenosti posebno loša. Posebno područje kojem je potrebno posvetiti pažnju unutar ovih mjera jesu javne ceste kojima je potrebna obnova i proširenje te izgradnja javnih parkirališta u ruralnim krajevima. Međutim, često se tome problemu ne može sustavno i kvalitetno pristupiti zbog mnogo različitih nivoa nadležnosti za različite ceste kao i zbog nesređenosti katastra i zemljišnih knjiga – gruntovnice te vlasničkih odnosa što je posebice značajno za lokalne i nerazvrstane ceste (poljske putove) i aspekata prijave takvih projekata na IPARD natječaj. Sigurnost pješaka i biciklista također bi se mogla značajno povećati izgradnjom biciklističkih i pješačkih staza, uređenjem rubnika i sličnim zahvatima.
Definiranje korisnika:	Županija, JLS, Udruge, Resorna ministarstva, ZBC, privatni investitori, osnovne i srednje škole, ustanove za visoko obrazovanje, starački domovi, vrtići, nacionalne manjine
Kriteriji prihvatljivosti:	Riješeni imovinsko-pravni odnosi i legalnost gradnje, mogućnost sufinanciranja

Cilj:	1. Stvaranje preduvjeta za dostizanje visoke kvalitete života
Prioritet:	1.2. Uređenje društvene infrastrukture
Mjere:	1.2.1. Stvaranje preduvjeta za kvalitetan predškolski, školski odgoj i visoko obrazovanje 1.2.2. Izgradnja infrastrukture za skrb o bolesnima, starijima i nemoćnima 1.2.3. Izgradnja infrastrukture za sport i rekreaciju 1.2.4. Uređenje i dostupnost prostora za kulturno-društvene djelatnosti
Obrazloženje mjera:	Iako na području postoji relativno dobro razvijena i raznovrsna društvena infrastruktura često je ista neoptimalno iskorištena, neadekvatno opremljena ili kompletno neopremljena. Problematika predškolskog odgoja i vrtića proizlazi iz nedostatnih kapaciteta i neadekvatne opremljenosti u tim prostorima. Taj

	<p>problem je posebno izražen u rubnim dijelovima područja LAG-a te na područjima u kojima romska nacionalna manjina čini značajniji dio populacije. Osnovne škole tek moraju stvoriti preduvjete za održavanje jedno smjenske nastave za što su potrebna znatna materijalna ulaganja dok je u srednjim školama potrebno opremiti praktikume koji će omogućiti obrazovanje i praktična znanja za deficitarna zanimanja, ali i prostore za školsku i studentsku prehranu poput studentski i đачkih domova, menzi, zalogajnica i sl. Prostori primarne zdravstvene zaštite su neadekvatni s obzirom na potrebe i neadekvatno opremljeni u svim područjima LAG-a. Kapaciteti domova za starije i nemoćne su većim djelom popunjeni što ima za posljedicu duge liste čekanja te je potrebna izgradnja novih i proširenje postojećih domova. S obzirom na demografsko starenje populacije taj će problem još više doći do izražaja u budućem razdoblju. Domovi kulture u pravilu su u takvom stanju da im je potrebna temeljita obnova, a uz što se zbog dotrajalog stanja vežu i veliki gubici energenata u takvim prostorima javne namjene. Većina sportsko-rekreacijskih objekata je koncentrirana ponajprije u gradu Čakovcu, što za posljedicu ima smanjene mogućnosti stanovništva u rubnim dijelovima LAG-a za korištenjem objekata sportsko-rekreacijske namjene.</p>
Definiranje korisnika:	Županija, JLS, Udruge, Resorna ministarstva, ZBČ, privatni investitori, osnovne i srednje škole, ustanove za visoko obrazovanje, starački domovi, vrtići, nacionalne manjine
Kriteriji prihvatljivosti:	Riješeni imovinsko-pravni odnosi i legalnost gradnje, mogućnost sufinanciranja

Cilj:	1. Stvaranje preduvjeta za dostizanje visoke kvalitete života
Prioritet:	1.3. Potpora razvoju ljudskih resursa
Mjere:	<p>1.3.1. Podizanje opće razine obrazovanja</p> <p>1.3.2. Usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada</p> <p>1.3.3. Poticanje cijelo životnog učenja</p> <p>1.3.4. Podizanje kompetencija ugroženih skupina</p>
Obrazloženje mjera:	<p>Osim samog fizičkog kapitala tj. infrastrukture koja određuje kvalitetu življenja na nekom području, ukupnu cjelinu i podlogu za kvalitetan razvoj čini i ljudski kapital tog područja. Cijelo područje Međimurske županije, pa tako i LAG-a Središnje Međimurje karakterizira iznimno nepovoljna obrazovna struktura populacije. Posebice je zabrinjavajući jedan od najnižih udjela osoba s visokom stručnom spremom u populaciji na razini RH, a problem dodatno pogoršava i neusklađenost ponude i potražnje za radnom snagom u strukovnim zanimanjima. S niskom razinom obrazovanja, povezani su i slabo plaćeni poslovi i to pretežito u prerađivačkoj industriji, ali što je zanimljivo i u uslužnim i stručnim djelatnostima. S navedenim problemom povezana je isto tako i visoka razina nezaposlenosti koja je posebno izražena kod</p>

	mladih ljudi koji prvi puta ulaze na tržište rada, ali i starije populacije koja se tijekom restrukturiranja industrijske proizvodnje i pod utjecajem gospodarske krize našla nezaposlena, s veoma malom mogućnošću ponovnog zapošljavanja. Stoga se predlažu mjere i aktivnosti usmjerene na podizanje razine obrazovanja, razvoj ključnih vještina kod nezaposlenih, ali i zaposlenih osoba, ciljanom stipendiranju za deficitarna zanimanja od strane općina, programi naukovanja i praktikovanja te poticanje suradnje između obrazovnog sektora i gospodarstva, prekvalifikacija dugotrajno nezaposlenih osoba i podizanje opće razine obrazovanja i specifičnih znanja kod marginaliziranih skupina poput osoba s invaliditetom, osoba s smanjenom radnom sposobnošću i nacionalnih manjina (posebice Roma) za tržište rada te potpora cijelo-životnom učenju.
Definiranje korisnika:	Lokalno stanovništvo na području LAG-a, nezaposlene osobe, teško zapošljive osobe
Kriteriji prihvatljivosti:	Status zaposlenosti, interes za uključivanjem

Cilj:	2. Intenzivniji razvoj gospodarstva
Prioritet:	2.1. Podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje
Mjere:	2.1.1. Poticanje efikasnijeg i održivog korištenja zemljišta 2.1.2. Poticanje ulaganja u nove tehnologije, primarnu proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda 2.1.3. Poticanje ekološke poljoprivrede 2.1.4. Poticanje udruživanja poljoprivrednika i zajedničkog nastupa na tržištu 2.1.5. Edukacija poljoprivrednika
Obrazloženje mjera:	S ciljem intenzivnijeg razvoja gospodarskih aktivnosti područja potrebno je podići konkurentnost primarne poljoprivredne proizvodnje te prerade i trženja poljoprivrednih proizvoda. Na primarnu proizvodnju naslonjena je prerada i trženje poljoprivrednih proizvoda na području LAG-a koja je također dobro razvijena. Glavne prepreke daljnjoj specijalizaciji poljoprivrede leže prije svega u rascjepkanosti zemljišnih površina, ali i u nedostatku cjelovitog sustava navodnjavanja poljoprivrednih površina. Te činjenice uvelike negativno utječu na efikasnost poljoprivredne proizvodnje, a time i na konkurentnost poljoprivrednih proizvođača. Kako bi se podigla konkurentnost u poljoprivrednoj proizvodnji potrebna su znatna ulaganja u modernu poljoprivrednu mehanizaciju za obradu zemljišta kao i za preradu poljoprivrednih proizvoda. Također, prema iskazima samih poljoprivrednih proizvođača proizlazi potreba za burzom poljoprivrednih proizvoda, burzom sezonske radne snage u poljoprivredi te potreba izgradnje zajedničkih kapaciteta za manipulaciju, pakiranje i skladištenje za poljoprivredne proizvode. Na promatranom području postoje također i preduvjeti za razvoj ekološke proizvodnje hrane. Planiraju se aktivnosti edukacije o

	agro-okolišnim mjerama (nitrarna direktiva, plodored i sl.), a također postoji potreba za kontinuiranom edukacijom poljoprivrednih proizvođača o modernim agrotehničkim zahvatima i mjerama, zakonodavnom okviru te standardima i certifikatima namijenjenim zajedničkom tržištu EU.
Definiranje korisnika:	Županija, Obiteljska poljoprivredna gospodarstva, pravne osobe (tvrtke, zadruge, obrti) koje se bave primarnom poljoprivrednom proizvodnjom i preradom, institucije koje su povezane s poljoprivredom
Kriteriji prihvatljivosti:	Riješeni imovinsko-pravni odnosi i legalnost gradnje, zadovoljavanje minimalnih i maksimalnih kriterija proizvodnje, podmirene sve obveze prema državi, mogućnost vlastitog sufinanciranja investicije

Cilj:	2. Intenzivniji razvoj gospodarstva
Prioritet:	2.2. Potpora malom i srednjem poduzetništvu
Mjere:	2.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture 2.2.2. Poticanje uvođenja novih tehnologija, proizvodnje s višom dodanom vrijednošću, certifikacije i standardizacije 2.2.3. Restrukturiranje nisko dohodovnih djelatnosti 2.2.4. Potpora udruživanju i zajedničkom nastupu malih i srednjih poduzetnika
Obrazloženje mjera:	Ovim se mjerama nastoji utjecati na poboljšanje uvjeta i to prije svega u sektoru malog i srednjeg poduzetništva koje je tradicionalno dobro razvijeno i čini „gospodarski motor“ područja u smislu generiranja novih radnih mjesta, stvaranju novo dodane vrijednosti i izvozu područja. U tom smislu postoji potreba za osnivanjem novih i proširenjem postojećih poslovnih zona kako bi se omogućile i potaknule domaće i strane investicije. Poseban je problem struktura gospodarstva koje se bazira na nisko dohodovnim djelatnostima i koji nedovoljno u svojem poslovanju iskorištava mogućnosti koje omogućava modernija tehnologija i nove industrije (poput ICT sektora), te općenito nedostatan rast proizvodnih i uslužnih djelatnosti s višom dodanom vrijednošću. Identificirana je isto tako i potreba za edukacijom poduzetnika početnika, poduzetnika u fazi rasta i razvoja, menadžmentu inovacija, planiranju razvoja, podizanju kompetencija menadžerskog kadra kao i u smislu razvoja i uvođenja sustava kvalitete i stjecanja normi. Također se namjerava u sklopu ove mjere poticati suradnja između poduzetnika koja nije dovoljno intenzivna pa će se podupirati projekti udruživanja poduzetnika u oblike suradnje poput zadruga i klastera.
Definiranje korisnika:	JLS, poduzetničke potporne institucije, sektor malog i srednjeg poduzetništva, poduzetnici početnici i budući poduzetnici
Kriteriji prihvatljivosti:	Riješeni imovinsko-pravi odnosi i legalnost gradnje, registracija poslovanja, mogućnost sufinanciranja, status duga prema državi, pozitivno poslovanje

Cilj:	2. Intenzivniji razvoj gospodarstva
Prioritet:	2.3. Razvoj kontinentalnog turizma
Mjere:	2.3.1. Podizanje razine kvalitete turističke ponude 2.3.2. Uključivanje prirodnih i kulturnih vrijednosti u turističku ponudu 2.3.3. Zajednička promocija turističkog proizvoda
Obrazloženje mjera:	Analizom stanja je utvrđeno da je područje veoma bogatom prirodnim (Mura-Drava) i kulturnim bogatstvima (materijalna i nematerijalna kulturna baština), ali je isto nedovoljno iskorišteno u turističkoj ponudi. Uočen je i nedostatak kvalitetnih oblika smještajnih kapaciteta za kojima postoji potražnja, dok s druge strane postojeći smještajni kapaciteti kvalitetom ne odgovaraju potrebama modernog turizma. Tu se prije sve misli na nepostojanje posebnih smještajnih oblika poput eko-etno sela, hostela, seoskih turizama, auto-kampova, ali i neadekvatne kvalitete gastronomske ponude kod postojećih ponuđača turističkih usluga. Mjerom se predviđa promocija i stavljanje u funkciju turizma postojećih prirodnih vrijednosti koja je pogodna za specifične oblike aktivnog turizma (riječni turizam, konjički turizam, ciklo turizam, pješačenje, gledanje ptica i sl.) te materijalne kulturne baštine poput dvoraca, sakralne baštine i sl. U smislu promocije turističke destinacije turistička zajednica postoji samo u središtu LAG-a te se njena djelatnost odnosi na područje grada Čakovca, dok zakon o turističkim zajednicama predviđa mogućnost udruživanja više JLS-a i zajedničko osnivanje TZ-ova. Stoga je strategijom predviđeno osnivanje turističko informativnog centra koji bi obuhvaćao nekoliko općina uz rijeku Muru gdje postoji najveći potencijal za razvoj turizma.
Definiranje korisnika:	Postojeći pružatelji turističkih usluga - posebice oni koji pružaju usluge smještaja i gastronomije, seoska poljoprivredna gospodarstva koja pružaju ili bi željela pružiti turističke usluge,
Kriteriji prihvatljivosti:	Registracija za pružanje turističkih usluga, riješeni imovinsko pravni odnosi i legalnost gradnje, mogućnost sufinanciranja

Cilj:	3. Očuvanje postojećih prirodnih i kulturnih vrijednosti te stvaranje ekološki čiste i samoodržive zajednice
Prioritet:	3.1. Zaštita okoliša i očuvanje postojeće prirodne i kulturne baštine
Mjere:	3.1.1. Poboljšanje kvalitete okoliša 3.1.2. Unapređenje sustava zaštite okoliša 3.1.3. Zaštita prirodne i kulturne baštine 3.1.4. Podizanje brige i svijesti stanovništva prema okolišu
Obrazloženje mjera:	Kako bi smo zaštitili okoliš, prirodne i kulturne vrijednosti za buduće generacije potrebno je planski unapređivati sustav zaštite okoliša kao i osviještenost i kompetencije svih dionika koji sudjeluju u tom procesu. Ovom su mjerom predviđene aktivnosti koje pridonose povećanju kvalitete okoliša poput sanacije

	<p>postojećih legalnih, ali i nelegalnih - divljih odlagališta otpada. Ova mjera je izuzetno bitna za provedbu LRS i LEADER pristupa jer se sjeverno i južno područje LAG-a nalazi u području Regionalnog parka Mura-Drava koje će ulaskom Hrvatske u Europsku uniju postati dio europske mreže Natura 2000. Slijedeća prepreka koja se odnosi na promatrano područje jest činjenica da ne postoji jedinstvena baza podataka o prirodnim i kulturnim vrijednostima te stoga nije moguće kontrolirano provoditi monitoring područja, te na temelju rezultata optimalno planirati zaštitu okoliša. Planiraju se u sklopu mjere također i kampanjski projekti usmjereni ka podizanju svijesti populacije o nužnosti zaštite okoliša, selekcije otpada i održivom načinu obrade zemljišta. Spomenike kulturne baštine potrebno je sanirati, restaurirati i revitalizirati.</p>
Definiranje korisnika:	Županija, JLS, koncesionari zaduženi za odvoz i zbrinjavanje otpada, lokalno stanovništvo na području LAG-a, ustanove i udruge koje se bave zaštitom okoliša
Kriteriji prihvatljivosti:	Riješeni imovinsko-pravni odnosi, mogućnost sufinanciranja investicije

Cilj:	3. Očuvanje postojećih prirodnih i kulturnih vrijednosti te stvaranje ekološki čiste i samoodržive zajednice
Prioritet:	3.2. Obnovljivi izvori energije i energetska učinkovitost
Mjere:	3.2.1. Potpora i promocija projekata obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti 3.2.2. Povećanje energetske učinkovitosti u javnim zgradama
Obrazloženje mjera:	S ciljem smanjenja zagađenja okoliša kao i stvaranja energetske samo održivosti unutar zajednice planiraju se poticati projekti vezani za obnovljive izvore energije i projekti povećanja energetske učinkovitosti. U tom smislu ova će mjera biti usmjerena povećanju udjela obnovljivih izvora energije na području LAG-a (solarne ćelije, elektrane na bio-masu i bioplin...). Također se planiraju aktivnosti usmjerene ispitivanju energetske učinkovitosti u javnim zgradama te razrada mjera i zahvata kojima se može podići energetska učinkovitost i smanjiti nepotrebno rasipanje energije.
Definiranje korisnika:	Županija, JLS, lokalno stanovništvo na području LAG-a, ustanove (menea?), privatni investitori,
Kriteriji prihvatljivosti:	Riješeni imovinsko-pravni odnosi, mogućnost sufinanciranja investicije

3.3. Očekivani rezultati po mjerama

Cilj	Prioritet	Mjera	Rezultati
1. Stvaranje preduvjeta za dostizanje visoke kvalitete života	1.1. Uređenje komunalne infrastrukture	1.1.1. Izgradnja i uređenje sustava za odvodnju i počišćivanje otpadnih voda 1.1.2. Povećanje dostupnosti svih vrsta komunalnih usluga u svim područjima LAG-a 1.1.3. Razvoj prometne infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izrađeni projektna dokumentacija i izgradnja sustava vodoopskrbe odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda ▪ izrađeni projektna dokumentacija, izgradnja i obnova javnih cesta (državne, županijske, lokalne, nezavršene) ▪ izrađeni projektna dokumentacija i proširenje komunalnih usluga u ruralnim područjima i romskim naseljima ▪ poboljšana povezanost područja izgradnjom novih cesta ▪ izrađeni projektna dokumentacija i izgradnja nogostupa – povećanje sigurnosti u cestovnom prometu ▪ izrađeni projektna dokumentacija i izgradnja biciklističkih i pješačkih staza, izgradnja parkirnih mjesta ▪ izrađeni projekti obnove, proširenja i izgradnje novih poljskih putova
	1.2. Uređenje društvene infrastrukture	1.2.1. Stvaranje preduvjeta za kvalitetan predškolski, školski odgoj i visoko obrazovanje 1.2.2. Izgradnja infrastrukture za skrb o bolesnima, starijima i nemoćnima 1.2.3. Izgradnja infrastrukture za sport i rekreaciju 1.2.4. Uređenje i	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izrađena dokumentacija i provedeni projekti izgradnje, proširenja i opremanja prostora osnovnih i srednjih škola te visokih učilišta ▪ izrađena dokumentacija i provedeni projekti izgradnje, proširenja i opremanja vrtića u ruralnim prostorima ▪ izrađena dokumentacija i provedeni projekti izgradnje, proširenja i opremanja prostora primarne zdravstvene zaštite ▪ izrađena dokumentacija i provedeni projekti izgradnje, proširenja i opremanja staračkih domova u ruralnim prostorima ▪ izrađena dokumentacija i provedeni projekti izgradnje, proširenja i opremanja infrastrukture za sport i rekreaciju u ruralnim područjima ▪ izrađena dokumentacija i provedeni projekti uređenja javne društvene infrastrukture u ruralnim područjima i romskim

		dostupnost prostora za kulturno-društvene djelatnosti	naseljima
	1.3. Potpora razvoju ljudskih resursa	1.3.1. Podizanje opće razine obrazovanja 1.3.2. Usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada 1.3.3. Poticanje cijelo životnog učenja 1.3.4. Podizanje kompetencija ugroženih skupina	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podignuta razina obrazovanja u području LAG-a ▪ povećano zapošljavanje visokoobrazovanih osoba u SME na području LAG-a ▪ uspostavljena baza podataka o stipendijama JLS-a na području LAG-a, praćenje rezultata stipendiranja, evaluacija i usmjeravanje u potrebna zanimanja ▪ razvijen učinkovit sustav stručne prakse i naukovanja ▪ organizirano praćenje potreba gospodarstva za radnom snagom ▪ razvijeni programi obrazovanja i stručnog osposobljavanja u skladu s potrebama gospodarstva ▪ povećana svijest o potrebi cijelo-životnog učenja ▪ broj projekata podizanja kompetencija ugroženih skupina

Cilj	Prioritet	Mjera	Rezultati
2. Intenzivniji razvoj gospodarstva	2.1. Podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje	2.1.1. Poticanje efikasnijeg i održivog korištenja zemljišta 2.1.2. Poticanje ulaganja u primarnu proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda 2.1.3. Poticanje ekološkog uzgoja hrane 2.1.4. Poticanje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ provedena komasacija - povećanje prosječne veličine posjeda ▪ izrađena dokumentacija za projekte navodnjavanja ▪ izvedeni projekti uvođenja sustava navodnjavanja poljoprivrednih površina ▪ projekti usmjereni smanjivanju šteta od posljedica elementarnih nepogoda ▪ projekti ulaganja u poljoprivrednu nove tehnologije mehanizaciju i opremu ▪ projektna dokumentacija i projekti izgradnje objekata za preradu primarnih proizvoda i farmi ▪ projekti poticanja daljnje specijalizacije i diverzifikacije na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima

		<p>udruživanja poljoprivrednika i zajedničkog nastupa na tržištu</p> <p>2.1.5. Edukacija poljoprivrednika</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poticanje udruživanja poljoprivrednih proizvođača i njihovog zajedničkog nastupa (horizontalnog i vertikalnog) na tržištu, uspostava poljoprivrednih zadruga ▪ projektna dokumentacija i projekti izgradnje zajedničkih skladišnih kapaciteta i objekata za trženje poljoprivrednih proizvoda ▪ projekti usmjereni poticanju ekološke poljoprivrede ▪ edukacija poljoprivrednih proizvođača o zakonskim promjenama i mogućnostima certifikacije
	<p>2.2. Potpora malom i srednjem poduzetništvu</p>	<p>2.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture</p> <p>2.2.2. Poticanje novih tehnologija, proizvodnje s višom dodanom vrijednošću, certifikacije i standardizacije</p> <p>2.2.3. Restrukturiranje nisko dohodovnih djelatnosti</p> <p>2.2.4. Potpora udruživanju i zajedničkom nastupu malih i srednjih poduzetnika</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ projekti proširenja postojećih i ulaganja u nove gospodarske zone ▪ projekti komunalnog opremanja postojećih gospodarskih zona ▪ projekti i aktivnosti usmjerene promociji ulaganja u gospodarskim zonama ▪ projekti poticanja novih tehnologija, inovacija i ICT-a ▪ održane edukacije, radionice, seminari namijenjeni poduzetnicima na temu uvođenja standarda i sustava kvalitete, normiranja, planiranja, udruživanja i sl. ▪ projekti prijenosa dobre prakse iz razvijenih zemalja ▪ projekti poticanja poduzetništva financirani iz fondova EU ▪ poduzetnički projekti usmjereni diversifikaciji djelatnosti u ruralnim sredinama (ICT centri, tradicijski obrti, stanice za popravak poljoprivrednih strojeva i sl.) ▪ povećanje broja registrirane dopunske djelatnosti u tradicijskim zanimanjima, povećanje broja samozaposlenih osoba ▪ projekti koji potiču udruživanje poduzetnika u klastere i druge modalitete interesnog povezivanja udruživanja poduzetnika
	<p>2.3. Razvoj kontinentalnog turizma</p>	<p>2.3.1. Podizanje kvalitete turističke ponude</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ projektna dokumentacija i izvedeni projekti ulaganja u specifične oblike smještaja u turizmu (eko-etno sela, hosteli, seoski turizmi, auto-kampovi)

		<p>2.3.2. Uključivanje prirodnih i kulturnih vrijednosti u turističku ponudu</p> <p>2.3.3. Zajednička promocija turističkog proizvoda</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ projekti ulaganja u aktivne oblike turizma u prirodi ▪ kreirani novi turistički proizvodi i turističke usluge ▪ proširenje gastronomske ponude područja ▪ izvedeni projekti koji su usmjereni uključivanju lovnog/ribolovnog turizma u turističku ponudu područja ▪ izrađena baza turističkih atrakcija i potencijala ▪ prezentacija turističkih atrakcija i potencijala na turističkoj karti ▪ projekti ulaganja u postojeću materijalnu kulturnu baštinu sa svrhom uključivanja iste u turističku ponudu ▪ kreirani specifični incoming turistički aranžmani ▪ uspostavljena suradnja s turističkim agencijama ▪ poboljšani kapaciteti za upravljanje i razvoj turističke ponudom područja - uspostavljen turističko-informativni centar
--	--	---	---

Cilj	Prioritet	Mjera	Rezultati
3. Očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti u ekološkoj i samoodrživoj zajednici	3.1. Zaštita okoliša i očuvanje postojeće prirodne i kulturne baštine	<p>3.1.1. Poboljšanje kvalitete okoliša</p> <p>3.1.2. Unapređenje sustava zaštite okoliša</p> <p>3.1.3. Zaštita prirodne i kulturne baštine</p> <p>3.1.4. Podizanje brige i svijesti stanovništva prema okolišu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uspostavljen učinkovit sustav sakupljanja, selekcije, odlaganja i oporabe otpada ▪ povećani kapaciteti organizacija i ustanova uključenih u zaštitu prirodne i kulturne baštine ▪ smanjenje količine otpada ▪ izvedeni projekti sanacije divljih odlagališta otpada ▪ projektna dokumentacija i projekti sustavne sanacije postojećih odlagališta otpada ▪ izrada baze podataka prirodnih te materijalnih i nematerijalnih kulturnih vrijednosti ▪ projekti uređenja i revitalizacije prirodnih vrijednosti ▪ zaštita vrijednih krajobrazova i prirodnih vrednota ▪ projekti sanacije, restauracije, uređenja i revitalizacije materijalnih i nematerijalnih kulturnih vrijednosti područja

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ zaštita nematerijalne kulturne baštine ▪ uspostava jedinstvenog načina označavanja povećanje prepoznatljivosti ▪ seminari, radionice, kampanje, javni stolovi namijenjeni edukaciji lokalnog stanovništva, podizanju svijesti o zaštiti okoliša i održivom načinu obrade zemljišta
	<p>3.2. Obnovljivi izvori energije i energetska učinkovitost</p>	<p>3.2.1. Potpora i promocija projekata obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti</p> <p>3.2.2. Povećanje energetske učinkovitosti u javnim zgradama</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ izrađena projektna dokumentacija i izvedeni projekti ulaganja u obnovljive izvore energije (solarne elektrane, elektrane na biomasu i bio-plin) ▪ smanjeno korištenje ograničenih prirodnih resursa ▪ smanjenje negativnog utjecaja na okoliš i smanjenje onečišćenja zraka CO² ▪ seminari, radionice, kampanje, javni stolovi namijenjeni edukaciji lokalnog stanovništva o energetske učinkovitosti i obnovljivim izvorima energije ▪ provedeno istraživanje energetske učinkovitosti u javnim zgradama ▪ definirani zahvati i provedbeni plan potrebni za povećanje energetske učinkovitosti u javnim zgradama ▪ smanjenje potrošnje energije u javnom sektoru

4. Strategija izrade i provedbe

4.1. Značajke partnerstva

Pravni oblik LAG-a Središnje Međimurje je Udruga koji je registriran sukladno Zakonu o udrugama (NN 88/01, 11/02). Radni tim оформljen radi osnivanja LAG-a sačinjavaju predstavnici svih 3 sektora; javnog, civilnog i privatnog s područja slijedećih 8 JLS: Grad Čakovec, Općina Belica, Općina Mala Subotica, Općina Pribislavec, Općina Domašinec, Općina Dekanovec, Općina Vratišeneć i Općina Podturen. LAG broji 47.750 stanovnika te zauzima površinu od 242,342 km². Tim je оформljen s ciljem zajedničkog pristupa razvoju područja i ostvarivanju zajedničkih inovativnih projekata.

Samom definicijom Udruge LAG-a „Središnje Međimurje“ u statutu ističe se partnerstvo tri sektora: jedinica lokalne samouprave, organizacije gospodarskog sektora i organizacija civilnog društva. Kroz djelatnosti Udruge potiče se razvijanje partnerstva između sektora te njihova suradnja unutar upravljačkih tijela tj. Skupštine, Upravnog i Nadzornog odbora te ostalih upravljačkih tijela. Skupština predstavlja najviše tijelo Udruge te je čine svi redovni članovi Udruge. Predsjednik/ica Udruge organizira i koordinira rad Udruge te organizira i koordinira rad Upravnog odbora Udruge. Upravni odbor predstavlja upravljačko tijelo LAG-a, a čini ga 11 članova i to predstavnici javnog, civilnog i gospodarskog sektora, uključujući predsjednika/icu i dva/dvije dopredsjednika/ice.

Vlastitim angažmanom i primjenom LEADER pristupa kod formiranja Udruge postavljeni su dobri temelji za kreiranje partnerstva tj. uključivanje svih sudionika i ciljnih skupina što je i vidljivo iz structure upravljačkog tijela LAG-a u kojem:

- Predstavnici civilnog sektora čine 46 %
- Predstavnici gospodarskog sektora čine 27 %
- Predstavnici javnog sektora čine 27 %
- Žene čine 45%
- Mladi do 29 godina čine 9%

4.2. Primjena načela »odozdo prema gore« i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomske ugrožene skupine, žene i mlade u izradi strategije

LAG Središnje Međimurje usvojio se LEADER pristup provedbe mjera politike ruralnog razvoja, a koji temelji se na realizaciji LRS. kojima Ovaj se pristup temelji na održivom ruralnom razvoju, koji uzima u obzir ekološke, društvene i gospodarske aspekte razvoja ruralnog područja, on povezuje javni, gospodarski i civilni sektor koji imaju zajedničke ciljeve i prioritete metodom mobilizacije i prijenosa ruralnog razvoja u lokalnu zajednicu. U 2012. godini su se počele provoditi konkretne aktivnosti usmjerene osnivanju LAG-a. Formirana je akcijska grupa za osnivanje LAG-a od strane osnivača te je izabran izvođač za izradu LRS. Postupak izrade LRS je tekao istodobno s aktivnostima osnivanja LAG-a.

Pri izradi LRS u obzir su uzeti svi elementi proizašli iz detaljne analize stanja područja. Na temelju tih ocjena i primjenjujući načelo „odozdo prema gore“ definirani su kroz niz radionica s predstavnicima javnog, civilnog i gospodarskog sektora. Upravno je vizija LAG-a proizašla je iz rasprave s 1. radionice za civilni sektor u sklopu izrade LRS, a kasnije je prihvaćena od strane predstavnika drugih sektora. U suradnji s ciljnim skupinama također su identificirani razvojni problemi i razvojne potrebe te potom ciljevi, mjere i poželjni rezultati. U tom procesu, bile su uključene različite ciljne skupine (mladi, predstavnici udruga, privatni sektor,

žene, stariji, nezaposleni, poljoprivrednici, predstavnici nacionalnih manjina, JLS, ustanove, razvojne institucije i dr...) i to putem radnih sastanaka i radionica.

Detaljan popis aktivnosti u osnivanju LAG-a dostupan je u aneksu 24. LRS-a. Iz navedenog je popisa vidljivo da su aktivnosti provedene u sklopu izrade LRS uključene praktički sve ciljane skupine na području LAG-a, kako iz javnog, civilnog i gospodarskog sektora čime se postiže i osigurava primjena načela »odozdo prema gore« i sudjelovanje različitih interesnih skupina u izradi Strategije.

Aneksom 25. pak je prikazan Upitnik koji se je koristio za prikupljanje projektnih ideja u bazu projekata LAG-a s kojim je osigurana zastupljenost ideja u LRS izravno s terena odnosno područja LAG-a.

4.3. Plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju ciljeva

Aktivnosti	GODINE							
	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. FAZA								
1.1. uspostava LAG-a (animacija i motiviranje dionika, izrada dokumentacije, priprema LRS i prijava na IPARD)								
2. FAZA								
2.1. djelovanje LAG-a								
2.2. provedba LRS								
<i>Uređenje komunalne infrastrukture P 1.1.</i>								
-izrada potrebne dokumentacije								
-ishođenje potrebnih dozvola								
-izgradnja i obnova kom. infrastrukture								
<i>Uređenje društvene infrastrukture P 1.2.</i>								
-izrada potrebne dokumentacije								
-ishođenje potrebnih dozvola								
-izgradnja i obnova društ. infrastrukture								
<i>Potpورا razvoju ljudskih resursa P 1.3.</i>								
-programi obrazovanja i osposobljavanja								
-program praćenja stipendiranja								
<i>Podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje P 2.1.</i>								
-komasacija zemljišta i okrupnjavanje								
-uvođenje agro-okolišnih mjera								
-projekti navodnjavanja								
-projekti uvođenja sustava zaštite								
-ulaganja u primarnu polj. proizvodnju								
-ulaganja u preradu i trženje polj. proizv.								
-uspostava burze proizvoda								
-uspostava poljoprivredne zadruge								
-promocija ekološke poljoprivrede								
-edukacija poljoprivrednika								

<i>Potporna malom i srednjem poduzetništvu P 2.2.</i>								
-ulaganje i opremanje poduzetničkih zona								
-promocija ulaganja u pod. zonama								
-potpora projektima diversifikacije djel.								
-potpora udruživanju poduzetnika								
-promocija inovacija								
-promocija certifikacije i uvođenja stand.								
<i>Razvoj kontinentalnog turizma P 2.3.</i>								
-baza turističkih atrakcija i eko proizv.								
-ulaganja u specifične oblike smještaja								
-kreiranje turističkih proizvoda i usluga								
-kreiranje incompnig aranžmana								
-suradnja s agencijama								
-uspostava TIC-a								
-djelovanje TIC-a								
<i>Zaštita okoliša i očuvanje postojeće prirodne i kulturne baštine P 3.1.</i>								
-baza podataka s prir. i kult. vrijednostima								
-sanacija divljih deponija								
-sanacija postojećih odlagališta otpada								
-edukacija i podizanje svijesti o zaštiti								
-zaštita prir. i kult. vrijednosti								
-uspostava jedinstvenog načina označ.								
-projekti sanacije, restauracije, revitalizac.								
<i>Potporna projektima obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti P 3.2.</i>								
-istraživanje energetske učinkovitosti								
-planiranje zahvata en. učinkovitosti								
-ulaganja u OIE i EnU								
-edukacija o OIE i EnU								
2.3. evaluacija provedbe LRS (priprema izvještaja, izvještavanje skupštine, aprrr i medija)								

4.4. Sposobnost upravljanja javnim sredstvima

Kod planiranja i izrade LRS pošlo se od pretpostavke da će ciljnim skupinama u promatranom razdoblju biti dostupan širok spektar lokalnih, regionalnih, nacionalnih i europskih sredstava kojima će se nadopunjavati vlastita sredstva za izvedbu planiranih aktivnosti i projekata. Isto tako se pretpostavilo da će LAG dobiti status odabranog LAG-a od strane APPRRR te će mu se odobriti IPARD M202 sredstva.

Kako bi se osiguralo učinkovito upravljanje javnim sredstvima na području LAG-a založiti će se cijelokupni upravni odbor čiji članovi imaju dugogodišnje iskustvo u upravljanju javnim sredstvima i provedbi projekata iz svih mogućih sektora.

Također, s ciljem učinkovitog upravljanja javnim sredstvima imenovana je i voditeljica LAG-a, te je ugovorena računovodstvena služba koja će pravovremeno i točno izvještavati o financijskim promjenama. Predstavnicima i menadžmentu LAG-a će na pomoć biti i osnivači i razvojne institucije koje su sudjelovale u osnivanju LAG-a i izradi LRS. Osoba zaposlena u LAG-u će se konstantno usavršavati putem stručne literature, pohađanja relevantnih radionica i seminara kao i kroz mentorstvo i učenjem kroz suradnju s razvojnim institucijama te kroz provedbu ugovorenih EU projekata.

4.5. Utjecaj provedbe strategije na okoliš

Provedba strategije donosi povoljne učinke na okoliš. Cjelokupni cilj 3. LRS usmjeren je očuvanju okoliša te glasi „Sačuvati postojeće prirodne i kulturne vrednote u ekološki čistoj i samoodrživoj zajednici“ koji se ostvaruje kroz mjere 3.1. Zaštita okoliša i očuvanje postojeće prirodne i kulturne baštine te mjeru 3.2. Potpora projektima obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti.

Svi pojedinačni projekti koji su uključeni u provedbu LRS ako sukladno pozitivnim propisima RH ili radi prijave za IPARD imati studiju/procjenu utjecaja na okoliš o čijim će se rezultatima voditi računa pri izdavanju pisma potpore tako da će se osigurati najmanji mogući negativni utjecaj provedbe LRS na okoliš.

4.6. Izvori financiranja i održivost strategije bez sredstava javne pomoći

Izuzev kapitalnih investicija i projekata koja se zbog svojeg obima ne mogu realizirati bez korištenja sredstava iz proračuna Europske unije i sredstva Državnog proračuna Republike Hrvatske većina elemenata strategije može se provoditi bez sredstava javne pomoći, a jedan od izvora su i sredstva lokalne (područne) i regionalne samouprave. Projekti se također mogu realizirati iz akumulirane novostvorene vrijednosti koja predstavlja mogućnost unutarnjeg izvora financiranja.

Raspoloživa sredstva

- sredstva osnivača
- vlastita sredstva (članarine)
- sredstva pridruženih članova
- donacije članova partnera
- donacije u naravi i volontiranje

4.7. Procjena broja projekata i potrebnih sredstava za vrijeme trajanja IPARD programa

Kod procjene plana broja projekata za IPARD program uzeti su u obzir projekti za koje su investitori trenutno u fazi suradnje s konzultantima s područja LAG-a, kojima se trenutno priprema ili je već pripremljena dokumentacija za trenutno otvorene IPARD natječaje:

Tablica x. Planirane investicije na području LAG-a koje će biti predmet IPARD natjecanja

	NAZIV INVESTITORA	OPIS INVESTICIJE
1.	OPG NENAD KOSI, Totovec	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
2.	OPG KOZJAK ZORAN Belica	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
3.	AGRO EL d.o.o. Čakovec	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
4.	Poljoprivredni obrt „DRK“ Belica	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
5.	Poljoprivredni obrt „TARADI“ Belica	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
6.	OPG Kristian Braniša, Belica	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
7.	OPG Goran Baksa, Belica	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
8.	„Poljoprivredni proizvođač Božo Premuš“ Belica	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
9.	OPG KRUNOSLAV ŠKVORC Belica	Nabavka poljoprivredne mehanizacije
10.	OPG FRANJO DODLEK Belica	Izgradnja skladišta polj. proizvoda

Izvor: Prijedlozi projektnih ideja za LRS, Kaja Consulting

S obzirom da za druge mjere po IPARD programu u trenutku izrade strategije nemamo informacije o tome da li postoje projekti koji se pripremaju za otvorene natječaje, a vodeći računa o tome za koje se mjere još planiraju raspisivati natječaji unutar IPARD programa u 2013. konzervativno smo procijenili smo da će se iz IPARD programa s područja LAG-a aplicirati još ukupno 1 projekt iz mjere 103 ukupne vrijednosti 3.775.000 HRK te 2 projekta iz mjere 302 svaki prosječno u vrijednosti od 1.132.500 HRK.

Tablica x. Indikativan broj projekata za IPARD i plan potrebnih sredstava za njihovu realizaciju

Mjera	Indikativan broj projekata naveden u LRS		Plan potrebnih sredstava (javna potpora) za realizaciju projekata	
	2013.	2014.	2013.	2014.
101 – »Ulaganje u poljoprivredna gospodarstva u svrhu restrukturiranja i dostizanja standarda Zajednice«	11.551.500	7.000.000	5.775.750	3.500.000
103 – »Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribljih proizvoda u svrhu restrukturiranja tih aktivnosti i dostizanja standarda Zajednice«	0	3.775.000	0	1.887.500
301 – »Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture«	0	0	0	0
302 – »Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti«	1.132.500	1.132.500	566.250	566.250
UKUPNO:	12.684.000	11.907.500	6.342.000	5.953.750

Iznosi u HRK

4.8. Praćenje provedbe strategije i mjerenje učinaka provedbe strategije, kriteriji i indikatori za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti

Za potrebe praćenja provedbe strategije i mjerenje učinaka, kriterija i indikatora provedbe strategije LAG središnje Međimurje je:

- Uspostavio organizacijsku strukturu za ocjenu provedbe strategije
- Uspostavio procedure izvještavanju javnosti i APPRRR o rezultatima provedbe strategije od strane zaposlenika i računovodstva LAG-a

Organizacijska struktura za ocjenu provedbe strategije

LAG Središnje Međimurje će ocjenu provedbe strategije provoditi prema slijedećim kriterijima i indikatorima raspoređenim prema trima osnovnim ciljevima strategije

Cilj 1. Stvaranje komunalnih i društvenih preduvjeta te razvoj ljudskih potencijala koji omogućuju dostizanje visoke kvalitete života na cjelokupnom području LAG-a		
Opis indikatora	Početna vrijednost (2013.)	Konačna vrijednost (2020.)
<i>P 1.1. Uređenje komunalne infrastrukture</i>		
▪ broj projekata vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda	0	2
▪ broj kanalizacijskih priključaka	8.577	12.500
▪ broj projekata izgradnje i obnove javnih cesta	0	2
▪ broj projekata proširenja komunalnih usluga u ruralnim područjima i romskim naseljima	0	2
▪ broj projekata izgradnje nogostupa	0	2
▪ kilometara novih nogostupa	0	30,00
▪ broj projekata izgradnje i uspostave biciklističkih i pješačkih staza	0	2
▪ kilometara novih biciklističkih i pješačkih staza	0	50,00
▪ broj projekata obnove, proširenja i izgradnje novih poljskih putova	0	2
▪ kilometara novih poljskih putova	0	50,00
<i>P 1.2. Uređenje društvene infrastrukture</i>		
▪ broj projekata proširenja i opremanja prostora osnovnih i srednjih škola te visokih učilišta	0	1
▪ broj projekata izgradnje, proširenja i opremanja vrtića u ruralnim prostorima	0	3
▪ broj projekata proširenja i opremanja prostora primarne zdravstvene zaštite	0	3
▪ broj projekata izgradnje, proširenja i opremanja staračkih domova u ruralnim prostorima	0	5
▪ broj projekata uređenja javne društvene infrastrukture u ruralnim područjima i u romskim naseljima	0	2

<i>P 1.3. Potpora razvoju ljudskih resursa</i>		
▪ Udio više i visokoobrazovanih osoba u ukupnoj populaciji	6,95%	10,00%
▪ Razvijeni programi obrazovanja i osposobljavanja	0	5
▪ Povećan broj stipendija za deficitarna zanimanja	0	30
▪ Broj projekata promocije cijelo životnog učenja	0	1
▪ Broj projekata podizanja kompetencija ugroženih skupina	0	2
▪ Broj pripadnika ugroženih skupina sudjelovalo na edukacijama	0	60

Cilj 2. Intenzivniji razvoj gospodarskih aktivnosti		
Opis indikatora	Početna vrijednost (2013.)	Konačna vrijednost (2020.)
<i>P 2.1. Podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje</i>		
▪ prosječna veličina posjeda	0,3 Ha	0,6 Ha
▪ broj projekata promocije i uvođenja agro-okolišnih mjera	0	1
▪ broj projekata navodnjavanja	0	1
▪ nove površine pod navodnjavanjem	0 Ha	300,00 Ha
▪ broj projekata ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju	0	15
▪ broj projekata ulaganja u trženje poljoprivrednih proizvoda	0	5
▪ broj novih prostora za trženje poljoprivrednih proizvoda	0	1
▪ broj projekata ekološkog uzgoja poljoprivrednih proizvoda	0	3
▪ broj novoosnovanih poljoprivredni zadruga	0	1
▪ broj promotivnih kampanja usmjerenih poljoprivrednim proizvođačima	0	2
▪ broj održanih edukacija za poljoprivrednike	0	5
▪ broj poljoprivrednika prisustvovalo edukacijama	0	100
<i>P 2.2. Potpora malom i srednjem poduzetništvu</i>		
▪ Ha novih poduzetničkih zona	0 Ha	30 Ha
▪ projekti promocije ulaganja	0	2
▪ mali projekti diversifikacije djelatnosti u ruralnim područjima	0	15
▪ broj registriranih poduzeća na području LAG-a	1.236	1.500

▪ prosječna neto plaća kod poduzetnika LAG-a	3.510	4.400
▪ broj obrta na području LAG-a	672	800
▪ novi oblici udruživanja poduzetnika	0	1
▪ promotivne kampanje za promicanje inovacija i prijenos dobre prakse	0	2
▪ promotivne kampanje za promicanje certifikacije i standardizacije	0	2
▪ Saldo vanjsko trgovinske razmjene	+ 180.565.000 HRK	+ 211.500.000 HRK
▪ Broj novih radnih mjesta kao rezultat provedbe strategije	0	5
▪ Broj novih obrtničkih proizvoda registriranih kao tradicijski ili umjetnički obrt	0	5
<i>P 2.3. Razvoj kontinentalnog turizma temeljenog na prirodnoj i kulturnoj baštini</i>		
▪ baza s turističkim atrakcijama i kulturnim vrijednostima	0	1
▪ broj projekata ulaganja u specifične oblike turizma	0	10
▪ broj kreveta na području LAG-a	203	300
▪ broj dolazaka turista na područje LAG-a	7.705	11.500
▪ broj noćenja turista na području LAG-a	15.115	22.500
▪ novi turistički proizvodi i incoming aranžmani	0	5
▪ broj novih turističko-informativnih centara	0	1

3. Očuvanje postojeće prirodne i kulturne vrednote u ekološki čistoj i samoodrživoj zajednici		
Opis indikatora	Početna vrijednost (2013.)	Konačna vrijednost (2020.)
<i>P 3.1. Zaštita okoliša i očuvanje postojeće prirodne i kulturne baštine</i>		
▪ baza podataka s prir. i kult. vrijednostima	0	1
▪ broj projekata sanacije divljih deponija	0	1
▪ broj projekata sanacije postojećih odlagališta otpada	0	1
▪ broj održanih edukacija i kampanja o zaštiti prirode i kulturnih vrijednosti	0	5
▪ broj sudionika na edukacijama i kampanjama o zaštiti prirode i kulturnih vrijednosti	0	150
▪ broj novozaštićenih prirodnih i materijalnih te materijalnih i nematerijalnih kulturnih vrijednosti	0	3
▪ broj projekata uspostave jedinstvenog	0	1

načina označavanja		
▪ broj projekata sanacije, restauracije, revitalizacije degradiranih područja	0	2
<i>P 3.2. Potpora projektima obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti</i>		
▪ broj projekata istraživanja energetske učinkovitosti javnih zgrada na području LAG-a	0	1
▪ izrađen prijedlog zahvata i provedbeni plan ulaganja u energetske učinkovitost javnih zgrada na području LAG-a	0	1
▪ broj projekata ulaganja u OIE i EnU	0	10
▪ broj održanih edukacija o OIE i EnU	0	5
▪ broj sudionika na edukacijama o OIE i EnU	0	200

Ocjena učinkovitosti provedbe strategije će se provoditi godišnje od strane upravnog odbora i skupštine. Pomoću ocjenjivačkih listića radna tijela LAG-a će se uspoređivati dosegnute rezultate u odnosu na one koji su predviđeni strategijom te će se analizirati uzroci eventualno nastalih razlika na slijedeći način

Cilj x.		
Opis indikatora	Planirana vrijednost	Dosegnuta vrijednost u promatranj godini
<i>Mjera x.y.</i>		
▪ rezultat z	5	4 (-1)
opis razloga odstupanja za rezultat z		

Temeljem takve ocjene indikatora, upravni odbor podnosi izvještaj skupštini koja ocjenjuje koliko su ostvareni rezultati pridonijeli zadanim ciljevima LRS. Cilj takvog praćenja i nadzora projekata i dosegnutih indikatora i rezultata LRS je pravilno i učinkovito korištenje javnih sredstava. Na temelju rezultata praćenja i evaluacije, skupština LAG-a će odlučivati o možebitnim promjenama planiranih aktivnosti radi što učinkovitije provedbe LRS.

Procedure izvještavanju javnosti i APPRRR o rezultatima provedbe strategije

LAG Središnje Međimurje namjerava obavještavati javnost o poduzetim aktivnostima iz LRS putem medijskih članaka i novinskih konferencija, a vidljivost projekta će biti osigurana i postavljanjem propisane informativne ploče.

LAG će pravodobno i točno izvještavati APPRRR o poduzetim aktivnostima na način koji je propisan Prilogom V. Pravilnika o provedbi mjere 202 – „Priprema i provedba lokalnih strategija ruralnog razvoja“ unutar IPARD programa (NN 25/2013). Voditelj LAG-a u suradnji s računovodstvom će osigurati sljedivost i revizijski trag sve relevantne dokumentacije nastale provedbom LRS.

4.9. Procedura donošenja odluka uključujući proceduru odabira projekata kojima će LAG izdati pismo preporuke i načine sprječavanja sukoba interesa

Procedure donošenja odluka definirane su najvišim aktom LAG-a – Statutom udruge „Loklana akcijska grupa Središnje Međimurje“. Statuom udruge LAG-a pripisan je način upravljanja LAG-om, koja su tijela upravljanja LAG-a, koja su prava i obveze te ovlaštenja pojedinog tijela te način rada i odlučivanja odnosno donošenja odluka. Tijela udruge, sukladno svojim ovlastima i zaduženjima, ovlaštena su donositi odluke unutar svoga kruga djelovanja, sukladno Statutu udruge te Poslovnica o radu pojedinih tijela. Najviše tijelo LAG-a je Skupština čiji članovi su svi redovni članovi udruge LAG. Prava i obveze Skupštine te način rada i procedure donošenja odluka, definirani su Statutom i Poslovníkom o radu Skupštine. Skupština radi i donosi odluke na sjednicama koje mogu biti redovne i/ili izvanredne. Skupština može punovažno odlučivati ukoliko je na sjednici prisutno više od 50 % svih članova Skupštine, a odluke donosi natpolovičnom većinom prisutnih članova. Upravni odbor LAG-a upravljačko je tijelo koje upravlja radom LAG-a. Prava i obveze Upravnog odbora te način rada i procedure donošenja odluka, definirani su Statutom i Poslovníkom o radu Upravnog odbora. Upravni odbor radi i donosi odluke na sastancima, a može punovažno odlučivati ukoliko je prisutno više od 50 % svih članova Upravnog odbora, a odluke donosi natpolovičnom većinom svih prisutnih članova.

Izdavanjem pisma preporuke, LAG može podržati prijavu projekata na natječaje IPARD programa (Mjera 101, Mjera 103, Mjera 301 i Mjera 302), ali i prijavu projekata na natječaje svih drugih programa ukoliko isti predviđaju ili traže kao jedan od dokumenata i navedeno pismo preporuke.

Odluku o odabiru projekata donosi Povjerenstvo koje predstavlja stručno radno tijelo za odabir projekata kojima će LAG izdati pismo preporuke. Odluku o osnivanju Povjerenstva donosi Upravni odbor. Povjerenstvo se sastoji od 5 članova, koje odabire Upravni odbor između članova udruge –LAG-a, a pri odabiru članova Upravni odbor mora voditi računa o zastupljenosti svih sektora (javnog, gospodarsko i civilnog) u Povjerenstvu. Mandat članova Povjerenstva traje 2 godine. U radu Povjerenstva i u postupku donošenja odluke o odabiru projekata kojima će LAG izdati pismo preporuke ne smiju sudjelovati oni članovi upravljačke strukture LAG-a koji su istovremeno podnositelji prijave projekta i/ili su na bilo koji način sudjelovali u izradi projekta za koji se traži pismo preporuke. Upravo da se spriječe takvi potencijalni sukobi interesa, ukoliko se pismo potpore zatraži za projekt čiji je podnositelj jedan od članova Povjerenstva ili je taj član na bilo koji način sudjelovao u izradi projekta, Povjerenstvo je o tome dužno obavijestiti Upravni odbor koji će u takvom slučaju, privremeno (samo za konkretni slučaj izdavanja pisma potpore takvom projektu) razriješiti dužnosti dotičnog člana Povjerenstva te na njegovo mjesto imenovati drugog člana kao zamjenu. Povjerenstvo može punovažno odlučivati ukoliko je prisutno više od 50 % svih članova Povjerenstva, a odluke donosi natpolovičnom većinom svih prisutnih članova. Postupak donošenja odluke o odabiru projekata kojima će LAG izdati pismo namjere, započinje zaprimanjem Zahtjeva za izdavanje pisma preporuke. Podnositelj prijave projekta mora LAG-u podnijeti Zahtjev za izdavanjem pisma preporuke, i to najkasnije 15 (petnaest) dana prije zatvaranja natječaja na koji se prijavljuje projekt. Zahtjev se prosljeđuje Povjerenstvu koje mora utvrditi da li postoji sukob interesa (ukoliko postoji mora se izvršiti zamjena članova) te donijeti Odluku o izdavanju/neizdavanju pisma preporuke. Odluku mora donijeti najkasnije 3 (tri) dana prije zatvaranje natječaja.

Povjerenstvo će izraditi jedinstveni obrazac Zahtjeva za izdavanjem pisma preporuke u koji podnositelj prijave na natječaj mora upisati osnovne podatke o projektu za koji traži pismo potpore: podaci o podnositelju prijave, naziv projekta, program/mjera/sektor na koji se projekt

prijavljuje, kratki opis projekta – investicije, vrijednost projekta, da li je projekt financiran ili je podnesena prijava za financiranje iz nekog drugog programa, lokacija projekta, ciljevi i aktivnosti projekta, procjena trajanja projekta, partneri i/ili suradnici na projektu. Povjerenstvo može od podnositelja projekta zatražiti i dodatne podatke o projektu, ukoliko procijeni da su isti potrebni za donošenje odluke, a podnositelj ih je dužan dostaviti. Ukoliko podnositelj projekta na zahtjev Povjerenstva ne dostavi dodatne tražene podatke, Povjerenstvo može donijeti Odluku o neizdavanju pisma potpore.

Nakon zaprimanja Zahtjeva za izdavanje pisma preporuke, Povjerenstvo ocjenjuje projekt sukladno slijedećim kriterijima:

1. relevantnost projekta u odnosu na ciljeve LRS-a	0-35 bodova
2. da li se projektom otvaraju nova radna mjesta	0-15 bodova
3. utjecaj projekta na okoliš	0-15 bodova
4. vlastita sredstva za sufinanciranje projekta	0-15 bodova
5. prijavitelj (nositelj) projekta je pripadnik marginalizirane skupine	0-10 bodova
6. ulaganje se provodi na području s otežanim uvjetima gospodarenja	0-10 bodova

Ukupno će project moći ostvariti maksimalno 100 bodova. Predloženi projekt će morati na ovakvoj evaluaciji ostvariti **minimalno 60 / 100 bodova** da bi mu se izdalo pismo potpore.

Ukoliko LAG „Središnje Međimurje“ bude odabran od strane Agencije za plaćanja, jer jedino odabrani LAG-ovi mogu izdavati pisma potpore, Upravni odbor donijeti će odluku o osnivanju Povjerenstva za donošenje odluka o izdavanju pisma potpore, a Povjerenstvo će donijeti Poslovnik o radu Povjerenstva u kojem će između ostalo biti propisana procedura izdavanja pisma potpore.

4.10. Projekti koji su se provodili/ se provode iz drugih izvora financiranja

Iako je LAG Središnje Međimurje novoosnovan te kao takav još nije niti mogao biti nositelj ili partner na EU projektima, njegovi članovi već imaju mnogo iskustva u prijavi i implementaciji projekta. Stoga je LAG Središnje Međimurje već od samog osnivanja uključen u EU projekte. Naime, s 01.04.2013. godine započinje provedba projekta DUPLO HUHR/1101/2.1.4./0014 financiranog iz pretpristupnog fonda IPA CBC Mađarska-Hrvatska. Projekt je ukupne vrijednosti 250.214.94 EUR od čega IPA pokriva 212.679,72 EUR odnosno 85%. Glavni partner na projektu je Mađarska akademija znanosti – Centar za ekonomske i regionalne studije, a jedan od preostala 3 partnera na projektu je Razvojna agencija grada Čakovca – Čakra d.o.o. Glavni cilj projekta je usmjeren povećanju kapaciteta za zajedničko strateško planiranje u programskom području.

Aktivnostima projekta predviđeno je testiranje interaktivne razvojne platforme u pilot područjima manjim od programskog područja IPA CBC HU-HR – LAG-ovima pa je stoga uvjet upravljačkog tijela za ugovaranje projekta bio odabir i potpisivanje pisma namjere o suradnji na projektu između organizacija koje provode projekt i 4 Pilot – projektna partnera LAG-a od kojih je 1 upravo LAG Središnje međimurje.

Tijekom provedbe projekta LAG će testirati interaktivnu platformu koja će pomoću GIS karata s raznim podacima (korištenje zemljišta, hidrologija, zaštićena područja, infrastruktura...) služiti kao podloga u strateškom planiranju razvoja područja, ali će moći i prezentirati ključne informacije o turističkim atrakcijama i ponuđačima ekoloških proizvoda te na taj način potaknuti prijenos dobre prakse i umrežavanje svih dionika. Projektom su

također predviđeni posjeti i radionice s drugim prekograničnim LAG-ovima koji će rezultirati stvaranjem novih partnerstva.

5. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima (kratak opis odnosa strategije s Strategijom ruralnog razvoja 2008 – 2013, IPARD programom 2007 – 2013 i županijskim razvojnim strategijama)

Lokalna razvojna strategija LAG-a „Središnje Međimurje“ usklađena je s relevantnim nacionalnim i županijskim strateškim dokumentima, i to:

A) nacionalni:

- IPARD program
- Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. – 2013.
- Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2008. – 2013.
- Strategija turizma Republike Hrvatske do 2020. godine

B) županijski:

- Razvojna strategija Međimurske županije 2011. – 2013.
- Strategija ruralnog razvoja Međimurske županije
- Strategija ljudskih potencijala Međimurske županije 2011. – 2013.
- Prostorni plan Međimurske županije.

Ova će se strategija 2014. godine revidirati kako bi se uskladila s nacionalnim i županijskim strateškim usmjerenjem za novo programsko razdoblje, iako su prilikom izrade kao smjernica za programsko razdoblje 2014. – 2020. u obzir uzeti tematski ciljevi EU. Istovremeno, ciljevi, prioriteti i mjere definirani su vodeći računa o tri rasta Europe 2020 – pametan, održiv i uključiv.

Usklađenost prioriteta i mjera pojedinih ciljeva predviđenih LRS-om „Središnje Međimurje“ s IPARD programom 2007. – 2013., Strategijom ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2008. – 2013., te Razvojnou strategijou MŽ 2011. – 2013., kao osnovnou referencou, pregledno je prikazana u tablicama u nastavku.

CILJ	1. Stvaranje preduvjeta za dostizanje visoke kvalitete života		
PRIORITET	1.1. Uređenje komunalne infrastrukture	1.2. Uređenje društvene infrastrukture	1.3. Potpora razvoju ljudskih resursa
MJERE	1.1.1. Izgradnja i uređenje sustava za odvodnju i počišćivanje otpadnih voda 1.1.2. Povećanje dostupnosti svih vrsta komunalnih usluga u svim područjima LAG-a 1.1.3. Razvoj prometne infrastrukture	1.2.1. Stvaranje preduvjeta za kvalitetan predškolski, školski odgoj i visoko obrazovanje 1.2.2. Izgradnja infrastrukture za skrb o bolesnima, starijima i nemoćnima 1.2.3. Izgradnja infrastrukture za sport i rekreaciju 1.2.4. Uređenje i dostupnost prostora za kulturno-društvene djelatnosti	1.3.1. Podizanje opće razine obrazovanja 1.3.2. Usklađivanje ponude i potražnje na tržištu rada 1.3.3. Poticanje cijelo životnog učenja 1.3.4. Podizanje kompetencija ugroženih skupina
IPARD program	PRIORITET 3: Razvoj ruralne ekonomije MJERA: Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture	PRIORITET 3: Razvoj ruralne ekonomije MJERA: Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture	PRIORITET 3: Razvoj ruralne ekonomije MJERA: Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti
Strategija ruralnog razvoja RH	PRIORITET: Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima	PRIORITET: Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima	PRIORITETI: Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima Poboljšanje izobrazbe, promicanje znanja i poboljšanje ljudskog potencijala
Razvojna strategija Međimurske županije	3P1-M3 Uspostava cjelovitoga sustava gospodarenja otpadom 3P2-M1 Izrada programa zaštite i poboljšanja kakvoće tla 3P2-M2 Unaprjeđenje prometnoga infrastrukturnoga sustava županije	2P1-M3 Unaprjeđenje obrazovne strukture i jačanje kompetencija ljudskih potencijala 2P2-M1 Unaprjeđenje zdravstvenog sustava 2P2-M3 Promicanje zdravog načina života 2P3-M3 Unaprjeđenje socijalne infrastrukture (modernizacija, izgradnja nove) i jačanje pripadajućih ljudskih potencijala 2P5-M1 Podizanje svijesti o važnosti kulturne baštine i kulture 2P5-M3 Očuvanje nematerijalne kulturne baštine	2P1-M1 Primjena strateškoga pristupa razvoju ljudskih potencijala Međimurske županije 2P1-M2 Poticanje suradnje između gospodarstva i obrazovnoga sustava 2P1-M3 Unaprjeđenje obrazovne strukture i jačanje kompetencija ljudskih potencijala 2P1-M4 Stručno osposobljavanje i usavršavanje nezaposlenih osoba za tržište rada 2P1-M5 Podrška zapošljavanju mladih visokoobrazovanih osoba 2P1-M6 Poticanje cjeloživotnog učenja 2P1-M7 Podrška razvoju visokoškolskih institucija u županiji 2P3-M1 Jačanje socijalne integracije marginaliziranih društvenih skupina 2P3-M2 Poboljšanje mogućnosti za zapošljavanje socijalno marginaliziranih skupina kroz posebne obrazovne programe za stjecanje adekvatnih kvalifikacija i potrebnih vještina te uključivanje u javne radove

CILJ	2. Intenzivniji razvoj gospodarstva		
PRIORITET	2.1. Podizanje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje	2.2. Potpora malom i srednjem poduzetništvu	2.3. Razvoj kontinentalnog turizma
MJERE	2.1.1. Poticanje efikasnijeg i održivog korištenja zemljišta 2.1.2. Poticanje ulaganja u primarnu proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda 2.1.3. Poticanje ekološke poljoprivrede 2.1.4. Poticanje udruživanja poljoprivrednika 2.1.5. Edukacija poljoprivrednika	2.2.1. Razvoj poduzetničke infrastrukture 2.2.2. Poticanje novih tehnologija, proizvodnje s višom dodanom vrijednošću, certifikacije i standardizacije 2.2.3. Restrukturiranje nisko dohodovnih djelatnosti 2.2.4. Potpora udruživanju i zajedničkom nastupu malih i srednjih poduzetnika	2.3.1. Podizanje kvalitete turističke ponude 2.3.2. Uključivanje prirodnih i kulturnih vrijednosti u turističku ponudu 2.3.3. Zajednička promocija turističkog proizvoda
IPARD program	PRIORITET 1: Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbe standarda Zajednice MJERA: Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva kako bi ih se restrukturiralo i približilo standardima Zajednice MJERA: Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribarskih proizvoda kako bi se aktivnosti restrukturirale i približile standardima Zajednice & PRIORITET 2: Pripreme radnje za provedbu poljoprivredno-okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja MJERA: Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika	PRIORITET 3: Razvoj ruralne ekonomije MJERA: Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	PRIORITET 3: Razvoj ruralne ekonomije MJERA: Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti
Strategija ruralnog razvoja RH	PRIORITET: Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora	PRIORITETI: Olakšavanje pristupa istraživanjima, korištenje inovacija i IKT Proširenje proizvodnog programa ruralnog gospodarstva Institucijska podrška gospodarskim aktivnostima	PRIORITET: Proširenje proizvodnog programa ruralnog gospodarstva
Razvojna strategija Međimurske županije	IP4-M1 Okrupnjavanje zemljišta s ciljem poboljšanja konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje IP4-M2 Povećanje proizvodne učinkovitosti poljoprivrednih proizvođača IP4-M3 Zaštita i promocija regionalnih posebnosti proizvoda IP4-M5 Jačanje institucionalne podrške za razvoj poljoprivrede i ruralnoga prostora kroz osnivanje Centra za ruralni razvoj	IP1-M1 Razvoj poslovnog okruženja i jačanje pozitivne poduzetničke klime IP1-M2 Proaktivno pristupanje privlačenju ulaganja i razvoju gospodarskih zona IP1-M4 Uvođenje i usvajanje standarda u području tehnologije, organizacije, kvalitete IP2-M1 Interesno povezivanje gospodarskih subjekata, razvoj klastera, zadruga i poljoprivrednih udruga IP2-M2 Restrukturiranje radno-intenzivnih industrija	IP5-M1 Očuvanje turističke atrakcijske osnove županije s naglaskom na zaštiti prirodnih vrijednosti i kulturne baštine IP5-M2 Unaprjeđenje turističkih proizvoda i usluga kroz specijalizaciju i diversifikaciju IP5-M3 Osiguravanje efikasnog upravljanja turističkom destinacijom Međimurje IP5-M4 Promocija Međimurja kao cjelovite turističke regije

CILJ	3. Očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti u ekološkoj i samoodrživoj zajednici	
PRIORITET	3.1. Zaštita okoliša i očuvanje postojeće prirodne i kulturne baštine	3.2. Obnovljivi izvori energije i energetska učinkovitost
MJERE	3.1.1. Pобољшanje kvalitete okoliša 3.1.2. Unapređenje sustava zaštite okoliša 3.1.3. Zaštita prirodne i kulturne baštine 3.1.4. Podizanje brige i svijesti stanovništva prema okolišu	3.2.1. Potpora i promocija projekata obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti 3.2.2. Povećanje energetske učinkovitosti u javnim zgradama
IPARD program	PRIORITET 2: Pripreme radnje za provedbu poljoprivredno-okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja MJERA: Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika	PRIORITET 3: Razvoj ruralne ekonomije MJERA: Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti
Strategija ruralnog razvoja RH	PRIORITET: Održivo korištenje poljoprivrednog i šumskog zemljišta	PRIORITET: Proširenje proizvodnog programa ruralnog gospodarstva
Razvojna strategija Međimurske županije	3P1-M1 Zaštita prirode i upravljanja zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Međimurske županije 3P1-M2 Stvaranje preduvjeta za održivo gospodarenje svim šumama 3P1-M3 Uspostava cjelovitoga sustava gospodarenja otpadom 3P1-M4 Izrada i implementacija programa zaštite i poboljšanja kakvoće zraka 3P1-M5 Izrada programa zaštite i poboljšanja kakvoće tla	3P3-M1 Sustavno planiranje razvoja energetskega sektora u Međimurskoj županiji 3P3-M2 Poticanje korištenja energije iz obnovljivih izvora energije 3P3-M3 Poticanje energetske učinkovitosti u javnom i privatnom sektoru